

LUNDS
UNIVERSITET

Skall Sverige införa ett Kronvitnesssystem?

- En studie om kronvittnen och i vilken utsträckning ett sådant system kan bidra till att bekämpa den organiserade brottsligheten.

Författare: Cassandra Johansson

Handledare: Reza Banakar

Termin: VT-13

Nivå: Kandidatuppsats

Kurskod: RÄSK02

Abstract

Organized crime has received much attention in Sweden the last decade and it is seen as a big threat against the society. In 2007 the government emphasized the importance to fight this type of criminality by taking a first initiative towards a national campaign against organized crime. Further the Minister of Justice wants to investigate whether it is possible to introduce a crown witness system in Sweden. The system means that a defendant who reveals essential information regarding another person's crime can thereby get reduction of sentence. The purpose of this study is to investigate the possibilities for such a system to fulfill the purpose of reducing organized crime by receiving information and prosecute the real culprits in these circuits. I've fulfilled my purpose by interviewing former criminals and a police and analyzed the material by applying Robert K Merton's functional analysis to see what potential functions and dysfunctions a crown witness system can lead to. My conclusion is that a crown witness system can lead to potential functions as more information about organized crime. A crown witness system can also lead to potential dysfunctions, where false testimony, more violence, lack of confidence for the police may occur.

In my study my material has shown that organized crime is best understood as networks rather than organizations. According to the fact that they're networks prosecution is not an effective way to reduce organized crime. By focusing on prosecution crown witness system can be seen as a potential dysfunction because it will not favour the purpose to reduce organized crime. According to this there can be difficulties in the purpose to reduce organized crime by using a crown witness system.

Keywords : Organized crime, crown witness system, law enforcement, sociology of law.

Nyckelord: Organiserad brottslighet, kronvitnessystem, brottsbekämpning, rättssociologi.

Antal ord: 16897

Innehållsförteckning

Förkortningar	1
1 Inledning	2
1.1 Bakgrund och problemformulering.....	3
1.2 Syfte och frågeställning.....	5
1.3 Avgränsning.....	5
1.3.1 Vad menar jag med organiserad brottslighet i denna uppsats?	6
1.4 Disposition	7
1.5 Rättsociologisk relevans.....	7
2 Tidigare forskning	9
2.1 Kronvitnessystem i andra länder.....	9
2.2 Organiserad brottslighet – lösa maskor eller fasta nätverk?	12
2.3 Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg.....	13
3 Rättsutredning	15
3.1.1 Straffvärde.....	15
3.1.2 Straffmätning.....	15
3.1.3 Billighetsskäl.....	15
3.2 Praxis.....	16
3.2.1 Bilsprängarmålet, NJA 2009 s. 599	16
4 Teoretisk ansats	19
4.1 Mertons funktionsanalys	19
4.2 Rättens olika verkningar.....	20
4.3 Teoretiska perspektiv gällande organiserad brottslighet.....	21
4.3.1 Det etiska konspirationsperspektivet.....	21
4.3.2 Entreprenörsperspektivet.....	22
4.3.3 Nätverksperspektivet.....	23
5 Metod	26
5.1 Vetenskapsteori.....	26
5.2 Datainsamlingsprocess	26
5.3 Urval.....	27
5.3.1 Intervjuerna	27
5.3.2 Dokument	28

5.4	Bortfall	28
5.5	Etiska överväganden	28
5.6	Reliabilitet/Validitet/Tillförlitlighet	29
6	Resultat och Analys	31
6.1	Persongalleri.....	31
6.1.1	David	31
6.1.2	Per.....	31
6.1.3	Amir	32
6.1.4	Polismannen Henrik.	32
6.2	Analys.....	32
6.2.1	Vilket landskap kommer Kronvitnessystemet landa i?.....	32
6.2.1.1	Organiserad brottslighet som nätverk?.....	33
6.2.2	Eventuella manifesta funktioner.....	35
6.2.2.1	Mer information.	35
6.2.3	Eventuella manifesta dysfunktioner	36
6.2.3.1	Ökade kostnader	36
6.2.4	Eventuella latenta dysfunktioner	37
6.2.4.1	Falska vittnesmål?	37
6.2.4.2	Mer våld?	39
6.2.4.3	Minskat förtroende för polis och rättsväsendet?	41
6.2.4.4	Att lagföra?.....	42
7	Slutsats	45
8	Avslutande reflektioner.....	47
	Referenser.....	48
	Bilagor.....	52

Förkortningar

BrB	Brottsbalken (1962:700)
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
DS	Departementsserien
EU	Europeiska unionen
HD	Högsta domstolen
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning I
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalken (1942:740)
SoU	Statens offentliga utredningar

1 Inledning

Under 1970- och 1980-talet började nätverk av kriminella personer växa fram i Sverige. Nätverken uppkom ofta genom att personerna hade samma etnicitet eller att personerna var inriktade på liknande typer av brott. De brott som det främst gällde var stölder, rån och narkotika. Under 1990-talet började även de så kallade Mc-gängen och olika broderskapsgrupperingar utvecklas och etablera sig i Sverige. Utvecklingen på 1990-talet ledde till att det blev mer attraktivt för enskilda kriminella att tillhöra någon slags grupp eller nätverk.¹ Idag ses den organiserade brottsligheten som ett stort hot mot samhället och under hösten 2007 betonade regeringen vikten av att bekämpa denna typ av brottslighet genom att ta ett första initiativ mot en nationell aktion för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten.² Som ett led i detta har justitieminister Beatrice Ask öppnat upp för att utreda om det är möjligt att införa ett så kallat kronvitnesssystem i Sverige.³ Detta system innebär att den som lämnar upplysningar som är av avgörande för uppkläringen av andras brott kan få fördelar i form av lägre straff.⁴

Jag har länge intresserat mig för och fascinerats av organiserad brottslighet och anser att det är ett komplext problem eftersom det är svårt att komma åt denna typ av brottslighet. Jag har dock fått uppfattningen att det finns en brist på kunskap om denna typ av brottslighet bland politiker och allmänheten. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) är den instans i Sverige som stått för den största delen av forskningen om organiserad brottslighet. De menar att det inte finns något kriminalpolitiskt område som är så utforskat. Trots att organiserad brottslighet fått så stor uppmärksamhet har det inte analyserats närmare.⁵ BRÅ⁶ menar att kunskapsläget i Sverige gällande denna typ av brottslighet är mycket bristfällig och poängterar vikten av att den organiserade brottsligheten måste motverkas utifrån hur den verkligen ser ut och fungerar, annars riskerar de brottsbekämpande insatser som sätts in bli verkningslösa. För att strategier mot den organiserade brottsligheten ska bli effektiva måste de grundas på empirisk

¹Hagstedt, Johanna (red.), *Brottsutvecklingen i Sverige år 2008-2011*, Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2012 s. 331

²Ds 2008:38 s. 3

³Dagens juridik, ”Problematiskt med kronvittnen - ny avhandling i straffrätt går emot de politiska förslagen”, 2013-04-09

⁴SOU 2005:117 s. 87

⁵Brå, *Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk*, Stockholm, 2002 s. 18

⁶. Korsell, Lars E., Heber, Anita, Sund, Bill & Vesterhav, Daniel, *Narkotikabrottslighetens organisationsmönster*, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2005 s. 5

kunskap vilket de motåtgärder som förs fram och diskuteras idag i liten utsträckning gör.⁷

1.1 Bakgrund och problemformulering

En tilltalad som lämnar avgörande uppgifter gällande en annan persons brottslighet och därför erhåller straff lindring brukar enligt anglosaxisk rättstradition kallas för kronvittne.⁸ I Sverige har debatten kring kronvittnen pågått under en längre tid, redan 1986 utkom Fängelsekommittén med ett betänkande där frågan togs upp och diskuterades⁹. Kommittén menade att ett sådant system till viss del skulle underlätta och hjälpa polisen i deras arbete med att utreda brott. Trots detta vidhöll kommittéen att ett sådant system skulle innebära många nackdelar. Som exempel lyfter de fram det faktum att ett kronvitnesssystem skulle uppmana personer att skvallra på varandra, vilket är ett beteende som annars kan uppfattas som klandervärdt eller mindre tilltalande. Den eventuella konsekvens som lyfts fram som den mest allvarliga är att ett kronvitnesssystem skulle kunna bidra till att dominerande brottslingar anger svagare individer i syfte att skaffa sig själv fördelar.¹⁰ En diskussion kring ett eventuellt kronvitnesssystem togs även upp i SOU 2005:117- *en ny strafflinningsgrund*, där menar författarna i likhet med Fängelsekommittén att om en person lämnar felaktiga uppgifter innebär detta att andra personer belastas och att denna person dessutom kan få fördelar av det. Författarna poängterar även att uppgifter som kommer från ett kronvittne kan anses ha ett osäkert bevisvärde och de anser därför att det går att ifrågasätta om ett system av denna karaktär verkligen påtagligt ökar effektiviteten i brottsutredningar. Utöver detta hävdas även att ett sådant system skulle kunna fresta polis eller åklagare att få den tilltalade att tro att denne skall få större fördelar än vad domstolen kan förväntas ge.¹¹ I förarbetet till *Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet*¹² anförs att det i konventionens 26e artikel att det finns stadgar om olika ingrepp (till exempel kronvittnen) som kan tillämpas för att uppmuntra och förmå personer som är involverade i organiserad brottslighet att lämna uppgifter som kan vara till hjälp för brottsutredningar. Regeringen framhåller dock i förarbetet att ett kronvitnesssystem är att anses som främmande för svensk rättstradition och att ett sådant system skulle kunna

⁷ Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 5

⁸ SOU 2005:117 s. 87

⁹ SOU 1986:14 s. 452-453

¹⁰ SOU 1986:14 s. 452-453

¹¹ SOU 2005:117 s. 88

¹² Prop. 2002/03:146

leda till falska angivelser och även bidra till ökad risk för våld på kriminalvårdsanstalter. Utifrån detta menar de att det inte funnits tillräckliga skäl till att göra någon förändring på denna punkt.¹³

Trots dessa ovan anförda argument har den moderata arbetsgruppen *bekämpa alla brott*, med justitieminister Beatrice Ask som ordförande i sin rapport till partistyrelsen, bland annat lagt fram ett förslag om att införa ett kronvitnesssystem i Sverige som ett hjälpmedel att bekämpa den organiserade brottsligheten i Sverige:

“För att underlätta utredningen av brott bör det övervägas om gärningsmän som under vissa förhållanden bidrar till att utreda brott de själva är inblandade i kan få viss reduktion av det straff som annars hade ådömts honom eller henne. Detta under förutsättning att en reduktion av straffet inte kan uppfattas som stötande eller anses förringa något väsentligt motstående intresse. Sänkt straff skulle även kunna komma i fråga när en gärningsman under vissa förhållanden har bidragit vid utredningen av allvarlig brottslighet som andra misstänks för. Allvarlig brottslighet som till sin karaktär är organiserad är ofta svårutredd eftersom många som kommit i kontakt med sådan brottslighet inte vågar eller vill berätta om den. Den som bidrar till att sådan allvarlig brottslighet klaras upp bör i vissa fall kunna få ett mildrat straff för sin egen brottslighet.”¹⁴

Beatrice Ask menar att det främsta målet med att införa ett kronvitnesssystem i Sverige skulle vara att effektivisera lagföringsprocessen genom att öka möjligheterna till att komma framåt i utredningar och lagföringar gällande organiserad brottslighet. Detta genom att få fler att träda fram och lämna uppgifter som kan leda till avslöjanden om de verkligt ansvariga. Hon anför vidare att det blir nästan som sektbetonat i sådana kriminella kretsar och att det är viktigt att ha incitament för att få fler att berätta. Den moderata arbetsgruppen som lagt fram förslaget framför att organiserad brottslighet ofta är svårutredd eftersom många som kommer i kontakt med brottslighet av sådan karaktär inte vågar eller vill berätta om den. Ask menar vidare att det ofta går att lagföra vissa delar av den organiserade brottsligheten men att ingen vågar berätta hur det verkligen ligger till. Om man vill komma åt denna typ av brottslighet på ett effektivt sätt måste man även avslöja de verkligt ansvariga bakom dessa sammanslutningar och Ask menar att kronvittnen kan vara ett sätt att nå dit.¹⁵

Min tolkning är att den moderata arbetsgruppens syfte är att komma åt och minska den organiserade brottsligheten i Sverige genom att avslöja de verkligt ansvariga bakom sammanslutningarna och få fler personer inom den organiserade brottsligheten lagförda.

¹³ Prop. 2002/03:146 s. 59

¹⁴ Nya moderaterna, Bekämpa alla brott - arbetsgruppens rapport till partistyrelsen, 2013 s. 34

¹⁵ Svenska dagbladet, Ask vill införa kronvitnesssystem, 2013-02-19

Som framgick i inledningen hävdar BRÅ att brottsbekämpande åtgärder som sätts in för att motverka organiserad brottslighet måste grundas på empirisk kunskap eftersom de annars riskerar att bli verkningslösa.¹⁶ Kronvitnesssystemet är en brottsbekämpande åtgärd och det är alltså viktigt att denna är utformad utifrån hur den organiserade brottsligheten ser ut för att den skall bli verkningsfull för att kunna ta reda på detta kommer jag koppla samman denna tes med sociologen Robert K Mertons resonemang om funktioner. Han menar att alla system innehåller funktioner och dysfunktioner som antingen gynnar eller missgynnar anpassningen till ett givet system. I mitt fall funktioner eller dysfunktioner som gynnar eller motverkar syftet med ett kronvitnesssystem.¹⁷ Rättssociologen Thomas Matheisen har utgått från Mertons funktionsanalys och menar att för att rättsregler i detta fall kronvitnesssystemet skall kunna uppfylla sina uttalade syften måste "landskapet" eller omgivningen som rättsregeln placeras in i att verka i samma riktning som rättsregeln. Om kronvitnesssystemet är en rättsregel som inte är utformad efter hur organiserad brottslighet ser ut så riskerar den alltså att bli dysfunktionell.¹⁸

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte är att undersöka vad det finns för möjligheter för ett kronvitnesssystem att uppfylla sitt uttalade syfte att komma åt och minska den organiserade brottsligheten i Sverige genom att avslöja de verkligt ansvariga bakom sammanslutningarna och få fler personer inom den organiserade brottsligheten lagförda. För att besvara syftet kommer jag använda mig av följande frågeställning:

- Vad kan införandet av ett lagstadgat kronvitnesssystem i Sverige leda till för eventuella funktioner och dysfunktioner?

1.3 Avgränsning.

Jag har valt att endast titta på kronvitnesssystemet som rättsregel och kommer därför inte beröra andra snarlika system som Plea Bargain eller liknande. Organiserad

¹⁶ Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 5

¹⁷ Merton, Robert K., *On theoretical sociology: Five essays, old and new. Including Part 1 of Social theory and social structure*, Free Press, New York, 1967 s. 105

¹⁸ Mathiesen, Thomas, *Rätten i samhället: [en introduktion till rättssociologin]*, Studentlitteratur, Lund, 2005 s.60

brottslighet är ett otroligt brett och svårdefinierat begrepp och kommer därför nedan redogöra för hur jag har avgränsat begreppet i denna uppsats.

1.3.1 Vad menar jag med organiserad brottslighet i denna uppsats?

Det finns ingen allmänt erkänd eller vedertagen definition av organiserad brottslighet utan det finns många olika definitioner. Debatterna kring hur begreppet skall definieras har varit många och de olika definitioner som lagts fram har stött på frågor som till exempel: vad är en grupp personer och när blir gruppen organiserad?¹⁹ Trots detta har EU emellertid valt att lägga fram en definition som skall användas av medlemsländerna, syftet är att det lättare skall gå att jämföra länderna emellan.²⁰ Om man ser till EU:s definition kan begreppet organiserad brottslighet sägas ta sikte på brottsliga gärningar som är begångna inom en strukturerad sammanslutning som består av fler än två personer. Syftet med brotten är att uppnå ekonomisk eller annan materiell vinning. Nedan räknas de kriterier upp som EU använder sig av för att definiera begreppet. För att en kriminell grupp skall kunna klassificeras som organiserad brottslighet krävs det enligt EU att minst sex av kriterierna är uppfyllda varav punkt nummer 1, 3, 5 och 11 är obligatoriska.²¹

1. samarbete mellan fler än två personer,
2. egna tilldelade uppgifter åt var och en,
3. lång eller obegränsad utsträckning i tiden,
4. någon form av disciplin och kontroll,
5. misstanke om allvarliga kriminella handlingar,
6. verksamhet på internationell nivå,
7. användande av våld eller andra metoder för hot,
8. användande av kommersiella eller affärsmässiga strukturer,
9. deltagande i penningtvätt,
10. otillbörlig påverkan på politik, medier, offentlig förvaltning, rättsliga myndigheter eller ekonomin, och
11. strävan efter vinning och/eller makt.

EU:s definition har blivit kritiserad av bland annat BRÅ²² som påstår att de kriterier som EU lyfter fram inte går att tillämpa på största delen av den organiserade

¹⁹ Larsson, Paul, Organiserad kriminalitet: Pax, Oslo, 2008 s. 33

²⁰ Korsell, Lars E., Skinnari, Johanna & Vesterhav, Daniel, Organiserad brottslighet i Sverige, 1. uppl., Liber, Malmö, 2009 s. 22

²¹ Prop. 2007/08:144 s. 5

²² Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk.

brottsligheten som finns i Sverige. Jag kommer därför i denna uppsats utgå ifrån Brås definition som beskriver organiserad brottslighet som *allvarlig brottslighet som genomförs systematiskt och i samverkan mellan flera personer*.²³ I denna uppsats kommer jag även tala om två olika typer av organiserad brottslighet: Broderskapsgrupperingar och ad-hoc-grupperingar. Den förstnämnda konstellationen kännetecknas av att tillhörigheten till gruppen är det primära, de har ofta namn och symboler för att markera grupp tillhörigheten. Utmärkande för dessa är även det faktum att de gärna visar upp sig och profilerar sig i samhället vilket skapar oro och rädsla hos allmänheten. Ad-hoc-grupperingar har till skillnad från broderskapen endast tillfälliga samarbeten och bygger inte heller på samma gemenskap²⁴. I dessa konstellationer är istället affärsverksamheten det viktiga och de bildas i syfte att genomföra olika kriminella projekt som till exempel smuggling av narkotika eller andra illegala varor. Här finns det ofta en kärna där dessa personer har ett långsiktigt samarbete medan de övriga medarbetarna endast är tillfälliga och engageras för enstaka projekt.²⁵

1.4 Disposition

Jag kommer i nästa avsnitt börja med att presentera tidigare forskning som finns kring kronvitnesssystem och kommer även ta upp två rapporter där BRÅ kartlagt den organiserade brottsligheten i Sverige. Därefter kommer en rättsutredning där gällande rätt på området berörs samt presentation av ett prejudicerande rättsfall som behandlar frågan om kronvittnen. I avsnittet efter kommer jag presentera de olika teoretiska ansatser som jag använder mig av i uppsatsen. Jag presenterar sedan min metod och redogör för mina metodval för att därefter komma in på empiri- och analysdelen där jag analyserar mina intervjuer och övriga material med hjälp av Mertons teori om funktioner och dysfunktioner och Matheisens resonemang kring ”landskap”. Till sist kommer jag presentera mina slutsatser och sammanfatta vad det är jag kommit fram till.

1.5 Rättssociologisk relevans.

Rättssociologi handlar om hur rätten samverkar med de andra förhållanden som ingår i våra liv. Rättssociologin undersöker med hjälp av teorier och metoder växelverkan som

²³ Prop. 2007/08:144 s. 6.

²⁴ Larsson, 2008 s. 147

²⁵ Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 34

råder mellan rätten och samhället och hur dessa två påverkar varandra.²⁶ Jag anser att mitt val av ämne är relevant ur ett rättsociologiskt perspektiv eftersom min intention är att undersöka vad införandet av en rättsregel i form av ett kronvitnesssystem kan leda till för eventuella funktioner och dysfunktioner i förhållande till sitt syfte.

²⁶ Mathiesen, Thomas, Rätten i samhället: [en introduktion till rättsociologin], Studentlitteratur, Lund, 2005 s.14-15

2 Tidigare forskning.

Jag kommer nedan redovisa ett urval av forskning gällande kronvittnen i andra länder. Man får dock ha i beaktning att dessa länders rättssystem skiljer sig från Sveriges och att införandet av ett kronvitnesssystem i Sverige antagligen inte skulle se exakt likadant ut som någon av de som presenteras nedan. Trots detta bygger alla kronvitnesssystem på samma grundprincip om att den som lämnar avgörande uppgifter om annans brottslighet kan erhålla strafflindring eller i vissa fall immunitet mot åtal.

Jag kommer även att presentera två rapporter BRÅ gjort där de kartlagt den organiserad brottslighet i Sverige. BRÅ är den instans i Sverige som stått för den största delen av forskningen om organiserad brottslighet men som nämndes ovan har de lyft fram en kritik mot att det finns sådan brist på forskning rörande den organiserade brottsligheten.²⁷

2.1 Kronvitnesssystem i andra länder.

Användandet av kriminella informanter runt om i världen i syfte att komma åt den organiserad brottslighet är ett välkänt fenomen. Dessa metoder har utvecklats i samband med den upplevda oförmågan att kontrollera den kriminella marknaden med hjälp av traditionella brottsbekämpande metoder. Informanter som befunnit sig i den kriminella miljön kan bidra med värdefull information som kan hjälpa till i brottsutredningar. Det finns en uppfattning om att möjligheten att låta dessa informanter agera som kronvittnen i samband med brottsmål har störst potential att påverka den organiserade brottslighet.²⁸ På grund av detta har många länder infört kronvitnesssystem som ett centralt hjälpmedel för att utreda och lagföra personer inom den organiserade brottsligheten.

Levi och Smith har gjort en komparativ analys av lagstiftningen som finns för att motverka den organiserad brottslighet i en rad olika länder för att se om dessa är möjliga att tillämpa i England och Wales. De lyfter bland annat fram kronvitnesssystemet i Italien (Petiti), som använts för att bryta tystnaden i kriminella kretsar och skapa misstro bland de kriminella. Levi och Smith menar att kronvitnesssystemet i Italien visserligen har skadat känslan av straffrihet som många

²⁷ Brå, organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 18

²⁸ Fyfe, Nicholas & Sheptycki, *International Trends in the Facilitation of Witness Co-operation in organized crime cases. I European Journal of Criminology July vol. 3 no. 3 319-355. 2006 s. 339*

mäktiga personer inom den organiserade brottsligheten hade innan. De framhåller dock att systemet är problematiskt då det har skapat en mer lättsam lagstiftning där det är möjligt för två kronvittnen att styrka varandras vittnesmål (förutsatt att det finns tillräcklig specifikation i deras anklagelser). Detta är möjligt trots att det saknas annan väsentlig bevisning. Ytterligare ett problem menar Levi och Smith är att det visat sig att många personer som agerat kronvittnen och fått strafflindring eller inget straff inte kunnat motstå frestelsen och återfallit i kriminalitet. Författarna framhåller att det i England och Wales, bortsett från Hells Angels är svårt att de den omedelbara relevansen för att använda kronvitnesssystem för att bekämpa de lösa nätverk som inte har formella medlemskap. De framhåller även att det inte finns några bevis som talar för eller emot att kronvitnesssystemet i Italien som sådant har haft någon avskräckande eller preventiv effekt på brottslighet.²⁹

Steven Greer har även han studerat kronvitnesssystemet i Italien och huruvida det har bidragit till att effektivisera kontrollen av organiserad brottslighet i Italien. Enligt hans bedömning har kronvitnesssystemet förföljts av kontroverser och präglats av berg och dalar.³⁰ Stridigheterna kring trovärdigheten hos kronvittnen och deras motiv har ifrågasatt kronvitnesssystemet. Greer kunde i sin studie inte finna någon kvantitativ data som visade vilka effekter kronvitnesssystemet haft på bekämpningen av den organiserade brottsligheten. Greer konstaterade dock att ett nytt millenium hade grytt i Italien med en försvagad men inte besegrad maffia och där trovärdigheten hos kronvitnesssystemet som en legitim och genomförbar metod för att hantera organiserad brottslighet har sina allvarliga tvivel.³¹

Även i Tyskland används kronvittnen i rättegångar gällande organiserad brottslighet och terrorism. I rättegången mot den så kallade Baader-Meinhof ligan grundade sig på vittnesmål från ett kronvittne i form av en medarbetare till gruppen. Det finns dock i Tyskland många som kritiserat systemet utifrån att vittnesmålen ofta saknat trovärdighet, det inte funnits något krav på styrkande av vittnesmål, att systemets effekter är tveksamma och att rättssystemets legitimitet kan hotas genom att rättssystemet förhandlar med brottslingar. Kronvitnesssystemet måste därför användas med stor försiktighet och det är viktigt att ha i åtanke att kronvittnen har ett intresse i att berätta och det kan därför vara svårt att utröna vad som verkligen är sant.³²

²⁹ Levi, Michael & Smith, Alaster, *A comparative analysis of organized crime conspiracy legislation and practice and their relevance to England and Wales*. London: Home Office, 2002 s. 10

³⁰ Greer, Steven, Where the grass is greener? Supergrasses in comparative perspective. In R. Billingsley, T. Nemitz and P. Bean (eds) *Informers; policing, policy and practice*. Devon, Willian Publishing, 2001 s. 127

³¹ Greer, 2001 s. 128

³² Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 342-343

I Nordirland introducerades kronvitnesssystemet (supergrass) på 1980-talet. Detta var en del i en serie av aktioner för att stoppa det politiska våldet som fanns i Irland. I mitten på 1980-talet sattes 600 personer i arrest misstänkta för terroristhandlingar. Detta till följd av bevismaterial som 25 kronvittnen bistått med som i sin tur erbjudits immunitet mot att åtalas. Ett av huvudproblemen kring detta rörde frågan om styrkande av vittnesmålen eftersom vissa personer blev dömda av en ensam domare utan någon jury.³³ Steven Greer har studerat det nordirländska systemet och konstaterat att effektiviteten av kronvitnesssystemet i Nordirland i bästa fall var marginell och kortlivad. Greer menade att fängslandet av ett stort antal aktiva medlemmar inom paramilitära organisationer med hjälp av bevisning från kronvittnen kan ha haft en viss effekt på terroristmord och i förlängningen även på andra aspekter av paramilitärt våld. Trots detta framförde Greer att minskningen av denna typ av våld lika gärna kunde vara ett resultat av andra förändringar som gjorts i bekämpningen av sådana grupper.³⁴

I USA har kronvitnesssystemet använts under en längre tid men det är många som ifrågasatt systemet och menat att det är ett sätt att köpa vittnesmål och att utloandet av förmåner ökar risken för falska vittnesmål. Andra menar även att ett kronvitnesssystem kan leda till orättvisa resultat då det skapar en miljö där avslöjanden om andra är det huvudsakliga sättet informanter som avger vittnesmål i domstol kan få sänkt straff. Risken är därför att "kingpins" eller ledare får lägre straff än deras medhjälpare eftersom de antagligen har mer information att avslöja.³⁵

I relation till kronvitnesssystemet finns det även diskussioner om kostnaderna, effekterna och legitimiteten av vittnesskyddsprogram. Dessa skyddsprogram är nödvändiga för att ett kronvitnesssystem skall kunna användas eftersom dessa program skyddar vittnena efter de har vittnat mot deras gamla medarbetare.³⁶ Fyfe och Sheptycki framhåller att trots att vittnesskyddsprogram i så stor utsträckning används runt om i världens för att tackla organiserad brottslighet så finns det anmärkningsvärt lite forskning som utvärderat kostnaderna och effektiviteten av dessa åtgärder.³⁷ Fyfe och Sheptycki har dock hittat siffror på att den genomsnittliga kostanden för att skydda ett vittne och hans familj i Storbritanien har uppskattats till mellan 10 000 – 50 000 euro per år. I ett annat europeiskt land (författarna nämner ej vilket) var den genomsnittliga kostnaden för att skydda ett vittne och familj bestående av tre personer 50,000 euro per

³³ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 344

³⁴ Greer, 2001 s. 130

³⁵ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 347

³⁶ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 320

³⁷ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 333

år och den genomsnittliga tiden för skydd var fem år. Vilket gjorde att den totala kostanden för en familj uppgick till 250,000 euro.³⁸

Van der Heijden menar vidare att den största effekten av vittnesskyddsprogrammet är det stora antalet ledare och andra betydelsefulla personer inom den organiserade brottsligheten som kunnat dömas på grund av vittnesmål som utan dessa program inte skulle kunna getts.³⁹ Men det är inte alla som håller med honom i hans resonemang utan andra forskare har argumenterat att den framgångsrika bekämpningen av organiserad brottslighet i bland annat New York istället har åstadkommit genom en förskjutning av tillit från straffrättsliga åtgärder (vanligen följda av att en fängslad mafioso byter ut en annan) mot en reglerande strategi som istället fokuserar på att bland annat förneka verksamhetstillstånd till företag som kontrolleras av den organiserade brottsligheten.⁴⁰

2.2 Organiserad brottslighet – lösa maskor eller fasta nätverk?

BRÅ har gjort en studie där de studerat den organiserade kriminaliteten i Sverige. Materialet de använde bestod av djupintervjuer med poliser, åklagare och andra personer inom rättsväsendet.⁴¹ Undersökningarna som BRÅ gjorde i denna studie visade att organiserad brottslighet i Sverige kan förklaras som allvarlig brottslighet som begås systematiskt och i nätverksform. Det förekommer även att utländska kriminella organisationer använder Sverige som en plats att sälja illegala varor på eller smuggla igenom. Den organiserade brottsligheten som förekommer i Sverige är främst inriktad på smuggling av narkotika, smuggling av sprit, tobak och dopingpreparat, stölder och handel med stulna bilar, ekonomiska brott, penningtvätt, trafficking, illegal invandring, illegal spelverksamhet, vapenhandel och utpressning, grova rån och mord.⁴² BRÅ anför att när det gäller den tidigare bekämpningen av organiserad brottslighet har fokuseringen legat på tvångsmedel där brottsbekämpningen har fokuserats på att få enskilda personer lagförda.⁴³ Stor del av forskningen har dock visat att fokuseringen på att lagföra enskilda personer och traditionell brottsbekämpning inte har gett några resultat i bekämpningen av den organiserade brottsligheten, inte ens om

³⁸ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 332

³⁹ Van der Heijden (2001) i Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 333

⁴⁰ Braithwaite, John. The new regulatory state and the transformation of criminology . *The British Journal of Criminology* 40, 222-238 . 2000 s. 229

⁴¹ Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s.7

⁴² Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s.8

⁴³ Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s.18

nyckelpersonerna grips. Dessa grupperingars flexibilitet leder till att det inte finns någon person inom nätverket som inte går att ersätta, trots att vissa kontakter kanske bryts upp genom att personer blir tagna av polisen så kan dess lätt återupptas vid ett senare tillfälle eller ersättas av andra personer.⁴⁴ Grupperna eller nätverken är bildade utifrån ett vinstmaximeringsperspektiv och innefattar personer med olika bakgrund och nationaliteter. BRÅ menar att kriminella grupper som fängelsegång, gatugång, mc-gång och etniska grupper har ökat i Sverige under de senaste åren. BRÅs undersökning visar även att utländska ligor från till exempel Balkan, Polen och andra europeiska länder börjat etablera sig och sin verksamhet i Sverige. Dessa utländska ligor är i högre våldsbenägna än de svenska.⁴⁵ BRÅ uppger att Mc-gängen länge varit måltavlor för politikerns och mediernas uppmärksamhet kring den organiserade brottsligheten. Men de anser att det är tveksamt om dessa faktiskt bedriver organiserad brottslighet utan menar istället att det snarare är så att det är enskilda medlemmar i dessa grupper som ägnar sig åt olika brottsaktiviteter. Vidare anser BRÅ att media och politiker uppförstorar mc-gång och liknande broderskapsgrupperingars betydelse för den organiserade brottsligheten. Tvärtom så underskattas ofta ad-hoc-grupperingars del i den organiserade brottsligheten eftersom de agerar mycket diskret i syfte att undvika myndigheternas uppmärksamhet.⁴⁶

2.3 Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg.

BRÅ har undersökt tryggheten i de tre största städerna i Sverige och har som ett led i detta även kartlagt den organiserad brottslighet i dessa städer. BRÅ har genomfört kvalitativa intervjuer med poliser och analytiker inom Kriminalunderrättelsetjänsten i Malmö, Stockholm och Göteborg.⁴⁷ BRÅ skriver att i samtliga tre städer söker sig allt fler kriminella personer till grupperingar för att skydda sig själv och öka vinningen av brotten. Grupperingarna bland annat av olika namngivna broderskapsgrupperingar men även av andra mer lösa kriminella grupper som främst uppkommer i socialt utsatta områden. Dessa grupperingar bygger ofta på släktskap och att de växt upp i samma område. Brå poängterar dock att den största andelen av organiserad brottslighet i

⁴⁴ Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 13

⁴⁵ Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s.25

⁴⁶ Brå, Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 8

⁴⁷ Ekström, Emma, Eriksson, Annika, Korsell, Lars, Vesterhav, Daniel Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (en promemoria) Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2012 s. 12

Sverige inte utgörs av broderskapsgrupperingar utan av olika ad-hoc-grupperingar.⁴⁸ BRÅ framför vidare att en annan vanlig missuppfattning är att medlemmarna i dessa broderskapsgrupperingar begår brottsen tillsammans inom en sluten organisation. Istället är det så att olika aktörer från olika grupperingar går samman och genomför de vinstdrivande brotten tillsammans i olika projekt eller gör affärer med varandra. BRÅ menar att det är individerna som agerar och inte organisationerna. BRÅ ser det därför väldigt problematiskt att media och politiker beskriver organiserad brottslighet i termer av organisationer medan det internationella forskningsläget beskriver organiserad brottslighet som flexibla nätverk.⁴⁹

⁴⁸ Ekström, Eriksson, Korsell & Vesterhav, 2012 s. 13

⁴⁹ Ekström, Eriksson, Korsell & Vesterhav, 2012 s. 71

⁴⁹ Ekström, Eriksson, Korsell & Vesterhav, 2012 s. 69

3 Rättsutredning.

Eftersom ett kronvitnesssystem bygger på att en person skall erhålla strafflindring i de fall denna lämnar avgörande uppgifter om annans brottslighet anser jag det viktigt att förklara hur straffmätningen går till eftersom det är denna del av processen som är relevant för min uppsats.

3.1.1 Straffvärde

Begreppet straff betyder enligt BrB 1:3 böter eller fängelse och i BrB 29:1 återges en ungefärlig definition av vad straffvärde innebär. Av paragrafen framgår det att straffvärdet främst skall ge uttryck för brottets grad av förkastlighet. Vid en bedömning framgår det att hänsyn skall tas till den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade förstått eller borde förstått om detta och de avsikter eller motiv gärningsmannen haft.⁵⁰

3.1.2 Straffmätning

Efter att domstolen gjort en fullständig bedömning av straffvärdet och valt ett påföljdsval enligt BrB kap 30 görs en slutgiltig straffmätning. Här tas hänsyn till de straffskärpande- och straffmildrande omständigheter som inte påverkar straffvärdet.⁵¹ Om till exempel en persons samlade straffvärde uppgår till 6 år så tar man i detta led hänsyn till personliga förhållanden hos den tilltalade som kan motivera en straffskärpning- eller förmildring. Jag kommer endast gå in på de förmildrande omständigheterna eftersom det endast är de som berörs när det gäller kronvittnen.

3.1.3 Billighetsskälen

⁵⁰ Leijonhufvud, Madeleine & Wennberg, Suzanne, Straffansvar, 8., [omarb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2009 s. 71

⁵¹ Jareborg, Nils & Zila, Josef, Straffrättens påföljdslära, 3., bearb. och uppdaterade uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2010 s. 121

Vid bedömning av straffvärde och påföljdsval skall förmildrande omständigheter de så kallade billighets-skälen som återfinns i BrB 29:5 beaktas⁵². Syftet med billighets-skälen är att en brottspåföljd som skall bestämmas inte enbart skall beakta brottets svårighetsgrad utan även beakta gärningsmannens personliga förhållanden och hans handlande efter brottet⁵³. I BrB 29:5 föreskrivs åtta punkter som anses vara förmildrande omständigheter. Av dessa är det främst punkt 3 och 8 som är relevanta för denna uppsats. BrB 29:5 p.3 föreskriver att det skall ses som en förmildrande omständighet om en person frivilligt anger sig själv. Denna punkt gäller alltså enbart när man anger sig själv och inte i de fall man anger någon annan vilket även poängteras av fängelsestraffkommittén i deras betänkande.⁵⁴ Av BrB 29:5 p. 8 framgår det att rätten även kan beakta andra omständigheter än de som återfinns i BrB 29:5 om dessa omständigheter påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar. I förarbetena är lagstiftarna noga med att poängtera att försiktighet måste vidtas så att strafflindringen inte riskerar att bidra till en oenhetlig praxis eller sociala orättvisheter i straffmätningen⁵⁵. I propositionen till BrB 29:5 tar man upp diskussionen kring kronvittnen och kommer fram till att det faktum att en person lämnar uppgifter angående andras brott inte ryms under det strafförmildrande omständigheter som återfinns i BrB 29:5 p. 3. Det framgår även att det i lagtext inte bör införas en speciell bestämmelse angående strafflindring för kronvittnen. I de undantagsfall då det skulle kunna ses som motiverat att ge ett kronvittne ett lägre straff skall detta ske med stöd av BrB 29:5 p.8. Departementschefen framhäver att det kan finnas ett visst men väldigt begränsat utrymme för att inom ramen för den nuvarande lagstiftningen vid straffmätning ta hänsyn till att en gärningsman avslöjat sina medbrottslingar och lämnat uppgifter som är viktiga för utredningen. Departementschefen går dock inte närmare in på under vilka eventuella förutsättningar detta skulle kunna ske.⁵⁶

3.2 Praxis

3.2.1 Bilspångarmålet, NJA 2009 s. 599

Högsta domstolen berörde här frågan om den omständigheten att en tilltalad avslöjat medtilltalades delaktighet kan utgöra skäl för strafflindring.

⁵² SOU 2005:117 s. 66

⁵³ Prop.1987/88:120 s. 48

⁵⁴ SOU 1986:14 s.452–453

⁵⁵ Prop.1987/88:120 s. 90

⁵⁶ Prop. 1987/88 s. 92

Målet handlade om två bilsprängningar som utförts av personer med anknytning till Mc-klubben Bandidos. Sprängningarna ägde rum i Göteborg september 2006 och skedde genom att handgranater detonerades under två olika bilar. Den första sprängningen orsakade inte någon person fysiska skador men resulterade i skador på ett stort antal bilar och byggnader i området. Den andra sprängningen orsakade även den skador på bilar och byggnader i området och ägaren till den detonerade bilen åsamkades splitterskador i armen. Vid tidpunkten för sprängningarna befann sig även många människor i området. De fem tilltalade personerna hade alla koppling till Mc-klubben Bandidos och aktionernas syfte skall enligt vittnesmål varit att skrämja upp ägarna till bilarna då den ena nekat Bandidos president M.S tillträde till en nattklubb. Den andra ägaren skall istället ha vittnat mot M.S i en rättegång. D.L som var en av de tilltalade personerna och med i en undergrupp till Bandidos trädde fram och berättade att det var han själv och tre andra personer från klubben som genomfört sprängningarna på uppdrag från M.S.

Tingsrätten fann D.Ls utsaga som trovärdig då hans berättelse stämde överens med annan bevisning som fanns i målet. Vid straffmätningen tog tingsrätten som en förmildrande omständighet hänsyn till att D.L frivilligt angett sig själv. Vidare anförde tingsrätten att D.L genom sitt uppgiftslämnande bidragit till att denna typ av svårutredd och allvarlig brottslighet har klarats upp. Trots att en sådan omständighet som nämns ovan endast i undantagsfall får beaktas vid straffmätning ansåg tingsrätten att även detta motiverar att D.L får lägre straff än det sammanlagda straffvärdet som var sju år. Tingsrätten framhäver att denna omständighet bör beaktas med hänvisning till BrB 29:5 p. 8. Trots att gärningarna D.L gjort sig skyldig till tillsammans hade ett straffvärde på sju år bestämdes med hänvisning till de förmildrande omständigheterna straffet till fängelse i tre år.

D.L överklagade beslutet till hovrätten som fastslog tingsrättens dom. Även hovrätten tillämpade de billighetsskäl som tingsrätten lyft fram. Utöver detta menade hovrätten att D.L utsatt sig själv för stora risker genom att avslöja denna brottslighet för polisen. D.L kunde inte längre leva ett normalt liv då han hela tiden riskerade att bli uppsökt av någon från Bandidos. D.L kunde inte umgås med vänner, familj eller arbeta till följd av detta. Han hade behövt byta bostad 11 gånger de 14 senaste månaderna och kommer antagligen behöva flytta utomlands och byta identitet till följd av detta. Hovrätten menar därför att det faktum att D.L berättat om sina medbrottslingar kan beaktas i större utsträckning än tingsrätten gjort. Eftersom hovrätten fann det sammanlagda straffvärdet högre än tingsrätten gjort ledde inte hovrättens bedömning angående straffmätningen till att straffet kunde sättas lägre än till fängelse i tre år.

D.L överklagade hovrättens dom till Högsta domstolen (HD) som fastslog de undre instansernas domar. HD tog likt de undre instanserna upp frågan om det faktum att D.L har avslöjat andra personer som varit delaktiga i brotten borde leda till att hans fängelsestraff blir kortare eller att han skulle få en lindrigare påföljd. HD tog till en början upp det faktum att det i svensk lag inte finns någon strafflindringsgrund för

angivelse av annans brottslighet och lyfte fram RB 23:12 som poängterar att man inte får ge den misstänkta några förmåner i förhör i syfte att framkalla en bekännelse eller uttalanden i viss riktning. HD fann att det sammanlagda straffvärdet för D.Ls handlingar uppgick till sju års fängelse. HD tog sedan i straffmätningen upp billighetskålen och övervägde de olika grunderna för strafflindning. Liksom underinstanserna menade HD att det faktum att D.L angivit sig själv och lämnat uppgifter som var avgörande för en fällande dom motiverade en avsevärd straffreducering enligt 29:5 p. 3. HD poängterade även att denna punkt inte var tillämplig när det gällde angivelse av annans brottslighet. HD framför dock att det faktum att D.L medverkat i så stor utsträckning i utredningen och lämnat avgörande uppgifter angående de medtilltalandes delaktighet skulle få djupgående konsekvenser för hans personliga situation. HD menade att en direkt följd av avslöjanden skulle leda till att D.L skulle leva under dödshot. På grund av tidigare omständigheter kunde han redan då inte leva ett normalt liv och rättegången skulle resultera i att hotbilden mot honom blev ännu större. Bedömningen blev att han på grund av uppgifterna han lämnat skulle bli tvungen att byta identitet och flytta utomlands. HD ansåg därför att påfrestningarna på hans personliga situation och de påtaliga inskränkningarna gällande hans möjligheter att leva ett normalt liv föranledde en sådan undantagssituation som utgör skäl för lindrigare straff enligt BrB 29:5 p.8. Detta tillsammans med det faktum att D.L frivilligt angivit sig själv ansågs som särskilda skäl som gjorde det möjligt enligt BrB 29:5 1 st. att utdöma lindrigare straff än som var föreskrivet för brottet. HD ansåg dock att det saknades skäl att sätta straffet lägre än än hovrätten gjort och fastställde därför Hovrättens dom om att D.L skulle dömas till fängelse i tre år. HD var även tydliga med att markera att BrB 29:5 berör billighetshänsyn och att strafflindring som endast motiveras av samhällets och myndigheternas intresse av att utreda brott inte går att sammanföra med den nuvarande lagstiftningen.

HDs dom visar alltså att om den tilltalade medverkar till utredningen av en annan persons brottslighet och detta leder till hot om allvariga repressalier och den tilltalade inte längre kan leva ett normalt liv skall detta ses som ett undantagsfall som ryms inom BrB 29:5 p. 8.

4 Teoretisk ansats

Jag kommer att börja med att presentera Robert K Mertons teori om manifesta och latent funktioner och dysfunktioner och sedan koppla dessa till Thomas Matheisens tankar om rättsreglers verkningar. Därefter kommer jag presentera olika teoretiska perspektiv rörande organiserad brottslighet för att kunna reda ut om ett kronvitnesssystem kommer passa in som en åtgärd mot den organiserade brottsligheten i Sverige. Jag är medveten om att funktionsanalysen i vanliga fall används för att studera existerande dysfunktioner och funktioner men jag kommer alltså här använda det för att studera eventuella konsekvenserna av ett kronvitnesssystem.

4.1 Mertons funktionsanalys

Robert K Merton var en amerikansk sociolog som utvecklade ett program för funktionsanalyser, som grundade sig på en typologi över olika former av funktioner. Med hjälp av denna typologi är det möjligt att fastställa vilken kategori av funktioner olika sociala fenomen tillhör. Mertons typologi grundar sig på två dikotomier där han börjar med att göra en distinktion mellan funktioner och dysfunktioner.⁵⁷ Funktioner är enligt Merton definierade som de konsekvenser som är fruktbara för anpassning till ett givet system. Dysfunktioner är enligt Merton istället de konsekvenser som motverkar anpassningen till ett givet system. Merton menade att alla sociala fenomen kan vara både funktionella och dysfunktionella vilket ger upphov till det svåra och viktiga problemet med att utveckla en standard eller rättesnöre för att kunna fastställa balansen av de sammanlagda negativa och positiva konsekvenserna. Enligt Merton är detta viktigast i användningen av funktionsanalys för styrning och antagande av politik.⁵⁸ Den andra distinktionen gör Merton mellan manifesta och latent funktioner. Med manifesta funktioner hos ett socialt fenomen hänvisar Merton till de objektiva konsekvenser som är avsedda och kända av deltagarna i systemet. Latenta funktioner är istället sådana konsekvenser som är oavsedda och okända för deltagare i systemet.⁵⁹ För att koppla Mertons resonemang till mitt område om införandet av ett kronvitnesssystem

⁵⁷ Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), *Klassisk och modern samhällsteori*, 3., [utvidgade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2007 s. 196-197

⁵⁸ Merton, Robert K., *On theoretical sociology: Five essays, old and new. Including Part 1 of Social theory and social structure*, Free Press, New York, 1967 s. 105

⁵⁹ Merton, 1967 s.105

är en manifest funktion en omständighet som är avsedd och förstådd av den moderata arbetsgruppen och som gynnar syftet med införandet av ett kronvittnessystem. Manifesta dysfunktioner kan istället ses som en sådan omständighet som är avsedd och förstådd av den moderata arbetsgruppen men som inte gynnar syftet med införandet av ett kronvittnesystem. Exempel på detta kan till exempel vara att införandet av ett kronvittnessystem kommer innebära stora kostnader. Till sist kommer jag även ta upp latent dysfunktioner vilket är omständigheter som man kan anta inte är avsiktliga från den moderata arbetsgruppen sida och som motverkar syftet med ett kronvittnessystem.

4.2 Rättens olika verkningar

Rättssociologen Thomas Matheisen har utgått från Mertons resonemang om manifesta och latent funktioner och kopplat dessa till rätten. Mathiesen menar att rättsliga regler och avgöranden kan ha och har andra verkningar i samhället än de som är åsyftade eller avsedda.⁶⁰ När Matheisen talar om rättens icke-åsyftade verkningar kopplar han dessa till Mertons tanke om latent funktioner. Det är alltså enligt Mathiesen en rättsregels verkning som inte är avsedd. Mathiesen är dock noga med att poängtera att det är en gradfråga och att man hela tiden måste placera in ”mer eller mindre” dessförinnan. När det istället handlar om åsyftade verkningar kopplar Mathiesen detta begrepp till Mertons manifesta funktioner där verkningarna är avsedda.⁶¹ Matheisen uppger att det inte alltid är enkelt att skilja mellan åsyftade och icke åsyftade verkningar men att det är enklast att utgå från de uttalat åsyftade verkningarna. Han menar att ett sätt att betrakta förhållandet mellan dessa verkningar är att se det som ett förhållande mellan ideal och realitet. Idealet anger att de uttalat åsyftade verkningarna(manifesta funktionerna) skall uppnås, medan realiteten ofta är att sådana verkningar endast uppnås i begränsad utsträckning, eller inte alls, samt att dessa åtgärder även kan ha andra verkningar än de som planerades och förväntades.⁶²

Jag har följt Matheisens råd och har utgått från de syften med kronvittnessystemet som den moderata arbetsgruppen själva uppgett i deras rapport till partistyrelsen samt Beatrice Asks uttalanden i media. När Merton talar om dysfunktioner menar han de konsekvenser som motverkar anpassningen till ett givet system.⁶³ Jag har kopplat detta samman till Matheisens resonemang gällande vikten av att rättsregler landar i rätt

⁶⁰ Matheisen, 2008 s. 67

⁶¹ Matheisen, 2008 s. 70

⁶² Matheisen, 2008 s. 81

⁶³ Merton, 1967 s. 105

omgivning eller landskap. Matheisen menar att för att lagstiftningen skall kunna uppnå sina åsyftade verkningar måste de ekonomiska, sociala och politiska betingelse i lagstiftningens omgivning eller det "landskap" som Matheisen kallar det, verka i samma riktning som lagstiftningen. I de fall lagstiftningen landar i ett "landskap" som inte verkar i samma riktning som lagstiftningen uppnås inte de åsyftade eller manifesta funktionerna och funktionerna blir dysfunktionella i förhållande till rättsregelns syfte.⁶⁴ Jag tolkar detta som att i det fall en rättsregel inte är utformad efter hur verkligheten ser ut och bygger på bristande kunskap om hur ett område ser ut kommer den inte heller bli verkningsfull och effektiv. Utifrån detta så menar jag att kronvitnesssystemet är en rättsregel och organiserad brottslighet är den sociala omgivningen eller "landskapet" som kronvitnesssystemet ska passa in i. För att se om ett kronvitnesssystem är en rättsregel som kommer passa in i "landskapet" måste jag ta reda på hur den forskningen beskriver organiserad brottslighet. Jag kommer därför nedan presentera olika perspektiv gällande organiserad brottslighet.

4.3 Teoretiska perspektiv gällande organiserad brottslighet.

Efter att ha läst om olika teorier på området organiserad brottslighet har jag förstått att det finns många olika teorier kring organiserad brottslighet men att de flesta teorierna brukar delas in i tre olika teoretiska perspektiv: Den etniska konspirationsperspektivet, Entreprenörsperspektivet och Nätverksperspektivet.⁶⁵ Jag kommer nedan att redogöra för de tre perspektiven men kommer lägga störst fokus på nätverksperspektivet eftersom mina intervjupersoners berättelser stämmer bäst överrens med nätverksperspektivet samt att BRÅs kartläggning av organiserad brottslighet i Sverige pekar mot att organiserad brottslighet i Sverige bäst kan förstås utifrån nätverk.⁶⁶

4.3.1 Det etiska konspirationsperspektivet

Sedan 1950-talet identifierades den organiserade brottsligheten i USA som en rikstäckande, centraliserad kriminell organisation där medlemmarna hade italienskt och sicilianskt ursprung. Denna syn kom senare att kallas the alien conspiracy theory, på

⁶⁴ Matheisen, 2008 s. 120

⁶⁵ Liddick, Don, An empirical, theoretical, and historical overview of organized crime, Edwin Mellen Press, Lewiston, N.Y., 1999a s. 193

⁶⁶ Brå, organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 8

svenska det etniska konspirationsperspektivet. I början av 1950-talet antogs denna syn på organiserad brottslighet av de flesta brottsbekämpande myndigheterna och politiska institutionerna.⁶⁷ Tanken var att det fanns ett rikstäckande brottsyndikat känd som maffian vars grenar fanns i många stora städer i USA. Kriminologen Donald Cressey anförde att maffian lutade sig tillbaka på sicilianska traditionsenliga och kulturella koder och var utformade med en hierarkisk monolitisk struktur med tydliga roll- och arbetsfördelningar. Cressey menade att det var en kriminell organisation som strävade efter monopol, täckte hela USA och hade en enorm makt och närmast har tagit över hela samhället.⁶⁸ Idén om att en etnisk konspiration förorenat landets ekonomi och samhälle har sedan 1960-talet tillbakavisats av majoriteten av USAs samhällsvetare. Teorin har bland annat anklagats för att vara ideologisk, varit avsedd för att tillgodose politikernas behov och sakna empiriskt stöd.⁶⁹ Andra kritiker menar att denna teori är allt för simpel för att förklara alla olika typer av organiserad brottslighet som på senaste tiden utvecklats i olika länder. Den brottsbekämpningsdoktrin som utvecklats genom denna teori har även den fått stor kritik, detta eftersom den fokuserar på att nedmontera stabila organisationer. Denna doktrin förutsätter att den kriminella aktiviteten försvinner om man lyckas få bort de stora ledarna, men detta har inte fungerat och det är empiriskt bevisat att den kriminella aktiviteten kvarstår trots detta.⁷⁰

4.3.2 Entreprenörsperspektivet

The Enterprise model eller som den kallas på svenska: Entreprenörsperspektivet växte fram under 1970-talet som en kritik mot den Etniska konspirationsteorin och har sedan dess haft en central position i Europa när det gäller synen på organiserad brottslighet.⁷¹ Detta perspektiv utgår från att det finns stora likheter mellan legal och illegal företagverksamhet. Organiserad brottslighet är enligt detta perspektiv en ekonomisk aktivitet som av en tillfällighet är illegal. Förespråkarna menar därför att teorier utvecklade för att studera formella, lagliga organisationer måste tillämpas i studiet av organiserad brottslighet.⁷² Utifrån entreprenörsperspektivet ligger analysens fokus på den illegala marknadsplatsen istället för specifika grupper eller individer.⁷³ På 1970-talet introducerade Dwight Smith sin spektrum-baserade teori om företagande. I denna teori definierar Smith illegalt företagande som en förlängning av den legala marknadens

⁶⁷ Paoli, Letizia, The Paradoxes of organized crime. *Crime, Law & Social Change* 37: 51-97, 2002 s. 54

⁶⁸ Paoli, 2002 s. 54

⁶⁹ Paoli, 2002 s. 54

⁷⁰ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 54-55

⁷¹ Paolo, 2002 s. 56-57

⁷² Liddick, Don, The enterprise "model" of organized crime: assessing theoretical propositions. *Justice Quarterly*, 16 (2), 403-430, 1999b s. 404

⁷³ Liddick, 1999b s. 404

aktiviteter in till ett förbjudet område. Detta görs i strävan efter vinst och resulterar i att efterfrågan på olagliga varor blir tillfredsställd. Smith kom fram till slutsatsen att så länge efterfrågan finns, så länge kommer även en marknadsplats finnas och entreprenörerna kommer att försöka möta efterfrågan oavsett om det är lagligt eller ej.⁷⁴

Trots att entreprenörsteorin har haft en central position i Europa sedan 1970-talet har den utsatts för mycket kritik. Jeremy Boissevain som är en av företrädarna för nätverksperspektivet menar att istället för att se individen som en laglydig medlem i organisationer som passivt efterlever organisationens normer är det viktigt att se individen som en egen entreprenör som i största möjliga mån försöker manipulera normer och relationer så att hen kan dra så mycket fördelar av det som möjligt. Personerna i dessa kretsar har istället individuella mål och ser till sitt egna bästa.⁷⁵

4.3.3 Nätverksperspektivet

Den nyaste perspektivet som försöker förklara organiserad brottslighet utgår ifrån ett så kallat nätverksperspektiv. Istället för att först och främst fokusera på grupper, organisationer och deras behov och "överlevnadsstrategier" ser nätverksperspektivet istället vikten av enskilda och interpersonella relationer, löst sammansatta grupperingar, nätverk och maktrelationer.⁷⁶ Förespråkare för nätverksperspektivet har riktat kritik mot att se organiserad brottslighet i termer av en organisation eller flera organisationer och menar istället att organiserad brottslighet bygger på otaliga informella och flytande relationer. Kriminologen Jay S Albanese skriver bland annat att den största faran med att se organiserad brottslighet i form av hierarkiska organisationer är att det skulle vara möjligt att minska den organiserade brottslighetens utbredning och farlighet genom att med straffrättsliga metoder lagföra personer som har mycket makt i dessa kretsar. Albanese menar att trots framgångsrika straffrättsliga aktioner under 1900-talets slut så har inte den organiserade brottsligheten minskat. Albanese menar att detta beror på att efterfrågan på droger, alkohol, spel och stöldgods är så stor och när dessa personer grips och lagförs kommer det snabbt in nya personer som vill ta över.⁷⁷

Kriminologen Peter Klerks anför att många brottsbekämpande myndighetspersoner och politiker som han mött och vars rapporter han läst tycks ha en ganska förenklad syn på den organiserade brottsligheten. Klerks menar att de ofta tänker i termer av ledare, befälsordningar, transportörer och stabila kriminella organisationer. Han själv har mestadels observerat improviserade, flytande nätverk, tillfälliga förbindelser och

⁷⁴ Liddick, 1999b s. 405

⁷⁵ Liddick, 1999a s. 226

⁷⁶ Liddick, 1999a s. 199

⁷⁷ Albanese i Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 65.

kriminella allätare. Klerks menar att han i sin forskning upplevt denna typ av brottslighet i form av organisatoriskt kaos. Klerks menar dock att de skilda synerna inte är så konstiga i och med att de strävar efter skilda mål. Lagens tjänare i form av till exempel polisen får betalt för att komma med bevis för konkreta brott och ansvar, och helst skall dessa utgöras av en sammansvärjning eller konspiration eftersom ett kriminellt system med en ledare och medlemmar resulterar i fler år bakom galler. Klerks förklarar att han själv som samhällsvetare istället är mer intresserad av motiv, val, orsaker och relationer som ligger bakom handlingarna vilken nätverksperspektivet på ett mer tillfredsställande sätt gör.⁷⁸

Som ett led i att få mer kunskap om organiserad brottslighet arbetade 1995 en grupp som kallades The Fijnaut group bestående av fyra ledande kriminologer med att utveckla en omfattande hotbildsanalys för den organiserade brottsligheten i Holland. De kritiserade den ortodoxa idén om att organiserad brottslighet i form av halvstabila kriminella organisationer med konstanta ledare. Istället betonade de den organiserade brottslighetens flytande tillstånd och vikten av tillfälliga relationer.⁷⁹ Fijnauts slutsatser blev att organiserad brottslighet bör ses som kriminella samarbeten och istället för att använda termer som organisation, grupp eller strukturer föreslår de att organiserad brottslighet skall ses i termer av flytande nätverksrelationer med tillfälliga förbindelser. De menar att hierarkiska pyramidliknande organisationer idag är mycket ovanliga och idag ligger istället grunden för kriminella projekt mer än tidigare på Ad hoc-grupperingar. Oberoende kriminella aktörer arbetar ofta i par om två och slås sedan samman och samarbetar med många olika kriminella Kooperationer istället för att tillhöra endast en grupp. Tillit och lojalitet är en grundförutsättning för att den organiserade brottsligheten skall fungera i och med att man rör sig i en olaglig atmosfär och aktörerna måste tillsammans skydda sig mot brottsbekämpande myndigheter.⁸⁰

När kriminella strukturer studeras utifrån ett nätverksperspektiv är det viktigt att ställa sig frågan vad det är som utgör de bindande mekanismerna som binder personerna samman i olika konstellationer. Girighet och viljan att tjäna stora pengar ses som kanske den vanligaste drivkraften bland kriminella men detta kan inte förklara allt. Andra faktorer som binder samman personer i konstellationer kan vara som etniska eller släktskap, familjerelationer, gemensam uppväxt i ett område eller att man avtjänat sitt fängelsestraff på samma anstalt. Det är viktigt att utreda dessa faktorer för att få så mycket kunskap som möjligt om nätverken.⁸¹ Som nämndes ovan är ett annat typiskt drag hos nätverksstrukturer deras återhämtningsförmåga vilket gör att de är väldigt svåra att demontera. Nätverken kan begränsa skadorna genom att redan innan ha

⁷⁸ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 55

⁷⁹ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 56

⁸⁰ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

⁸¹ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

utvecklat andra inneboende funktioner vilket gör att nätverket på en kort stund kan återuppbygga det mesta av sin ursprungliga operativa potential. I större nätverk finns det även ofta en kärna av aktörer som har starka kontakter med varandra medan relationerna mellan kärnan och de andra aktörerna utgörs av ytliga kontakter. Dessa ytliga kontakter är främst till för att förmedla order. Kärnan är strategiskt starkt sammansluten för att viktig information inte skall nå ned i de lägre leden.⁸² Till skillnad från när man talar om organiserad brottslighet i termer av homogena grupper känner de flesta aktörerna lägre ned i nätverk endast till de köpare och leverantörer som är i direkt anslutning till de själva i kedjan. Detta leder till att de flesta inte har någon som helst aning om nätverkets totala omfattning och struktur, vilket gör det ännu svårare att utreda hur dessa nätverk ser ut.⁸³

⁸² Lemieux, Vincent. Criminal Networks. Report. Research and Evaluation Branch, Royal Canadian Mounted Police, Ottawa. 2003 s. 7

⁸³ Paoli, 2002 s. 68

5 Metod

Nedan kommer jag förklara hur jag har gått till väga med min uppsats och vad jag gjort för metodval.

5.1 Vetenskapsteori.

I min uppsats valde jag att utgå från en induktiv ansats med en kvalitativ metod eftersom jag med hjälp av mitt empiriska material strävade efter att öka min kunskap om organiserad brottslighet. Detta för att sedan kunna utreda hur ett kronvitnesssystem skulle kunna påverka bekämpningen av den organiserade brottsligheten och vad ett sådant system i form av rättsregel skulle kunna leda till för funktioner och dysfunktioner. Eftersom jag valde att använda en induktiv forskningsansats hade jag alltså inte någon teoretisk utgångspunkt utan sammanställde mina intervjuer och det andra empiriska materialet och fann därefter en teori som jag ansåg passade in.⁸⁴ Mitt val blev att använda mig av Mertons funktionsanalys för att lokalisera funktioner och dysfunktioner med kronvitnesssystemet och kompletterade sedan denna med Thomas Matheisens resonemang om sociala landskap och teoretiska perspektiv gällande organiserad brottslighet.

5.2 Datainsamlingsprocess

Mitt material består av intervjuer med tre personer som har ett kriminellt förflutet och haft koppling till organiserad brottslighet, samt med en polis som arbetat med organiserad brottslighet. Jag har även gjort en dokumentstudie där jag har gått igenom gällande rätt, förarbeten och utredningar som varit relevant för mitt område. Utöver detta har jag även studerat ett prejudicerande rättsfall där frågan om kronvittnen tagits upp och tagit del av tidigare forskning och relevant litteratur om organiserad brottslighet. Jag har använt dessa dokument på ett deskriptivt sätt för att få bättre

⁸⁴ May, Tim, Samhällsvetenskaplig forskning, Studentlitteratur, Lund, 2001 s. 21

förförståelse för området jag studerar.⁸⁵ Jag valde att använda mig av intervjuer eftersom det är en bra och effektiv metod när man vill ta del av människors erfarenheter, åsikter och attityder gällande ett specifikt ämne.⁸⁶

Jag ville ta reda på vad intervjupersonerna hade för erfarenhet av organiserad brottslighet och vad de hade för syn på att införa ett kronvitnesssystem. Mitt val blev att använda semistrukturerade intervjuer eftersom jag ville ha specifika intervjufrågor att utgå ifrån men ändå ge intervjupersonen möjlighet att utveckla sina tankar och åsikter. Semistrukturerade intervjuer leder även ofta till djupare samtal och öppnar upp för diskussion och följdfrågor kring de svar som intervjupersonen ger.⁸⁷ Till personerna jag intervjuade med kriminell bakgrund skapade jag frågor som handlade om deras egen erfarenhet av organiserad brottslighet. Jag ställde även frågor om kronvitnesssystemet och vad de hade för syn på att införa ett sådant system. När det gällde polismannen så kännetecknades frågorna av hur polisen arbetar mot organiserad brottslighet och hur han har kommit i kontakt med organiserad brottslighet i sitt arbetsliv. Utöver detta frågade jag även efter hans synpunkter på att införa ett kronvitnesssystem. Med respekt för mina intervjupersoner har jag använt mig av fingerade namn för att skydda deras identitet. De intervjufrågor jag använde mig av finns i bilaga 1 och 2.

5.3 Urval

5.3.1 Intervjuerna

Jag har använt mig av ett strategiskt urval och valde att intervjua personer med kriminell bakgrund som hade någon typ av erfarenhet av organiserad brottslighet utifrån den definition av begreppet som jag utgått från. Jag kom i kontakt med mina intervjupersoner genom organisationen Kriminellas rätt i samhället (KRIS) som är en ideell förening där före detta kriminella och missbrukare hjälper varandra tillbaka in i samhället.⁸⁸ Jag har även intervjuat en polis som har stor erfarenhet av att arbeta med organiserad brottslighet. Jag har valt dessa intervjupersoner eftersom jag har ansett att de var relevanta för min studie.⁸⁹ Mitt val att intervjua både personer med kriminell bakgrund och en polis grundade sig i att jag ville belysa frågan från olika samhällsnivåer och perspektiv. Mina intervjuer med personerna med kriminell bakgrund belyser hur det är att vara en del av den organiserade brottsligheten och hur det fungerar

⁸⁵ Fangen, Katrine, *Deltagande observation*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2005 s. 199

⁸⁶ May, 2001 s. 148

⁸⁷ May, 2001 s. 150-151

⁸⁸ Kris, *info* hämtad 2013-08-20

⁸⁹ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011 s. 434

i dessa kretsar. Alla intervjupersonerna har olika erfarenhet av organiserad brottslighet. "David" och "Amir" har till exempel tidigare varit medlemmar i två olika så kallade broderskapsgrupperingar och Per har erfarenhet av organiserad narkotikabrottslighet. Min intervju med polismannen "Henrik" är ämnad att symbolisera polisens syn på organiserad brottslighet. "Henrik" har länge arbetat med organiserad brottslighet, främst narkotikarelaterad, och har stor erfarenhet av hur polisen arbetar mot denna typ av brottslighet.

De olika intervjuerna varierade i längd och var från 35 minuter till 58 minuter. Intervjun med "Per" genomfördes genom ett fysiskt möte medan de andra intervjuerna genomfördes över telefon eftersom det inte fanns möjlighet att ordna ett fysiskt möte. Samtliga intervjuer spelades in på band och transkriberades, detta gjorde att jag i efterhand kunde sätta mig ned och läsa igenom intervjuerna och hitta svar på mina frågeställningar.

5.3.2 Dokument

Jag ansåg att det var relevant att ta upp det prejudicerande fall från Högsta domstolen där frågan om kronvittnen togs upp just eftersom det framgår av denna dom hur rättsystemet tolkar dagens rättsliga förutsättningar när det gäller möjligheten att tillämpa straffflinring för kronvittnen. Händelserna som återges i domen är även tillämpliga att använda vid kartläggningen av hur organiserad brottslighet är uppbyggt och verkar. Jag ansåg även att det var viktigt att studera utredningar, förarbeten och annan fakta kring kronvittnen och organiserad brottslighet för att få så bra faktaunderlag som möjligt.

5.4 Bortfall

En studie går sällan exakt som man tänkt sig eftersom det är så många bitar som måste passa ihop. Jag hade egentligen som mål att jag skulle intervjua fem personer med kriminell bakgrund för att få en större bredd i min studie. Men en av intervjupersonerna drog sig ur och den andra har jag under en längre tid försökt att få tag i både via mejl och telefon men utan resultat.

5.5 Etiska överväganden

Mitt val av ämne kan ses som känsligt eftersom det berör kriminalitet och till viss del baseras på intervjupersonernas egna erfarenheter, detta har gjort att jag behövt beakta olika etiska överväganden genom studiens gång. Jag har valt att utgå från vetenskapliga

rådets forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. I föreskriften lyfts forskningskravet och individskyddskravet fram som två huvudpunkter. Forskningskravet poängterar vikten av att forskning bedrivs och hur nödvändig forskning är för samhället och människornas utveckling. Forskningen skall även vara inriktad på centrala och nödvändiga frågor samt att hålla hög kvalitet. Samtidigt som det finns ett krav på forskning så föreligger även det så kallade individskyddskravet. Detta innebär att alla individer i samhället skall skyddas mot olämplig insyn i sina liv samt att individer inte får utsättas för någon form av fysisk eller psykisk skada, förödmjukelse eller kränkning.⁹⁰ Detta krav är den viktigaste punkten att beakta när det gäller forskningsetiska överväganden och brukar delas in i de fyra huvudkraven informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I enlighet med informationskravet och samtyckeskravet berättade jag för mina intervjupersoner om syftet med min undersökning och poängterade deras deltagande var frivilligt och att de själva kunde välja att hoppa av undersökningen om de ville.⁹¹ Jag har även i enlighet med konfidentialitetskravet varit extra noggrann med mitt material och har i texten utelämnat detaljer som kan härleda till undersökningsspersonerna eller röja deras identitet samt låst in mina ljudfiler i en mapp på datorn med säkerhetslås så att ingen annan kan komma åt mina intervjuer.⁹² Utöver detta har jag endast använt mitt insamlade material för forskningsändamål vilket är i enlighet med nyttjandekravet.⁹³

5.6 Reliabilitet/Validitet/Tillförlitlighet

Eftersom jag har gjort en kvalitativ studie så har jag inte ämnat mäta något i mitt resultat och frågan om *validitet* blir därför inte särskilt relevant.⁹⁴ När det gäller *reliabiliteten* har jag försökt göra studien så pass replikerbar som möjligt men i kvalitativ forskning är det i många fall även mitt svårt att uppfylla detta kriterier eftersom det är omöjligt att pausa en social miljö.⁹⁵ En alternativt kriterier som lyfts fram för att bedöma kvalitativa studier är *tillförlitlighet* som jag istället försökt uppfylla med min studie. Som ett led i detta kontaktade jag samtliga intervjupersoner efter att jag sammanställt intervjumaterialet och bad dem ta del av detta eftersom jag ville säkerställa att det inte skett några missförstånd och att jag uppfattat dem på rätt sätt.⁹⁶ I

⁹⁰ Vetenskapsrådet, Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, 2002 s. 5

⁹¹ Bryman, 2011 s. 131

⁹² Bryman, 2011 s. 132

⁹³ Vetenskapsrådet, 2002 s. 14

⁹⁴ Bryman, 2011 s. 351

⁹⁵ Bryman, 2011 s. 352

⁹⁶ Bryman, 2011 s. 354

intervjuerna med de tre före detta kriminella personerna fick jag fram liknande attityder angående kronvitnesssystem, trots detta kan det finnas andra personer med kriminellt förflutet som är av annan åsikt. Därför är jag medveten om att jag inte kan garantera att samma resultat uppnås om studien görs om. Samma sak gäller intervjun med Henrik och jag är medveten om att han ej är representativ för hela poliskåren. Men syftet med min studie är inte att visa bredd utan djup och istället försöka hitta förklaringar till den sociala verklighet som jag studerar.⁹⁷ En annan aspekt som jag beaktat under studiens gång är det faktum att det inom samhällsvetenskaplig forskning inte går att vara helt objektiv. Jag är väldigt intresserad av just området organiserad brottslighet och har precis som alla andra människor åsikter och uppfattningar om saker och ting. Men eftersom jag varit medveten om detta har jag strävat efter att vara så objektiv som möjligt och har inte medvetet låtit mina egna personliga värderingar ha inverkan på studiens slutsatser.⁹⁸

⁹⁷ Bryman, 2011 s. 355

⁹⁸ Bryman, 2011 s. 355

6 Resultat och Analys

Jag har i min studie utgått från att syftet med att införa ett kronvittnessystem är att komma åt och minska den organiserade brottsligheten i Sverige genom att avslöja de verkligt ansvariga bakom sammanslutningarna och få fler personer inom den organiserade brottsligheten lagförda. Jag kommer därför i mitt intervjumaterial, min tidigare forskning och i övrigt material försöka lokalisera omständigheter som kan kopplas till Mertons latent och manifesterade funktioner- och dysfunktioner och som kan förklaras med hjälp av Matheisens resonemang om "landskap" och med hjälp av olika perspektiv gällande organiserad brottslighet. Jag vill vara noga med att förtydliga att min studie varken har möjlighet eller intention att presentera någon absolut sanning utan de slutsatser jag kommer dra kommer grunda sig i det material jag har utgått ifrån. Jag kommer börja med att göra en kort presentation av varje intervjuperson, intervjumaterial kommer presenteras och vävas in direkt i analysdelen.

6.1 Persongalleri

6.1.1 David

David hade det svårt i skolan och hans sätt att få uppmärksamhet var genom att slåss. När David var 14 år hade han blivit gripen av polisen 10-tal gånger. Vid 14 års ålder rånade David en värdetransport och hamnade på slutna ungdomsskola, sedan dess har han åkt in och ut på olika ungdomsskolor och anstalter och har sammanlagt suttit i fängelse i nio år. David har bland annat varit med och startat upp en supporterklubb till ett av de största mc-gängerna i Sverige.

6.1.2 Per

Per berättar att hans morbror var kriminell, morbrorn var Pers förebild och Per ville bli som honom. Per gillade inte att gå i skolan och tyckte inte om när någon sa till honom vad han skulle göra, han tyckte att han visste bäst själv. När Per var 14- 15 år stal han bilar och tog droger. Efter ett tag tog drogerna över. Han berättar att han hade "tur" på vägen och träffade rätt personer och lärde känna en stor knarklangare. Enligt Per var hans mål var att försöka bli som honom, vilket han menar att han även blev om inte värre. I 35 år sålde Per amfetamin i en stor stad i Sverige.

6.1.3 Amir

Amir kom i kontakt med den kriminella grupperingen han sedan blev aktiv inom genom sin kompis storebror. Personer från grupperingen höll på med allt från att stjäla bilar, sälja stöldgods till att sälja narkotika och vapen till rån och våldsbrott. Amir berättar att personer inom gänget även var aktiv inom krogverksamheten i staden och hade genom hot eller våld sett till så att de fick hand om olika nattklubbars entré och garderober. Amir har suttit i fängelse sammanlagt 7 år för bland annat grov misshandel, utpressning och narkotikabrott. Amir berättar att den kriminella grupperingen han var delaktig i bestod av personer som alla känt varandra och växt upp i samma bostadsområde när de var små. Det var även många som ursprungligen kom från samma land utanför Sverige.

6.1.4 Polismannen Henrik.

Henrik har arbetat som polis under en lång tid och har främst jobbat med narkotikabrottslighet kombinerat med grov organiserad brottslighet. Henrik har därför under sina år som polis skaffat sig stor erfarenhet av hur den organiserade brottsligheten i Sverige ser ut och verkar.

6.2 Analys

6.2.1 Vilket landskap kommer Kronvitnesssystemet landa i?

Matheisen skriver att för att en rättsregel, i detta fall kronvitnesssystem skall kunna uppnå sina uttalade syften måste omgivningen eller ”landskapet” verka i samma riktning som kronvitnesssystemet.⁹⁹ Eftersom kronvitnesssystemet är en rättsregel och brottsbekämpande åtgärd som riktar in sig på organiserad brottslighet måste jag ta reda på hur organiserad brottslighet bäst kan förklaras utifrån mitt material och mina intervjuer. Jag kommer alltså nedan försöka hitta samband och förklaringar till vad för ”landskap” organiserad brottslighet är. Nedan kommer jag försöka utröna vilket teoretiskt perspektiv som bäst förklarar organiserad brottslighet utifrån mitt material, så perspektivet kommer vara en del av landskapet. Men även mina intervjupersoners utsagor kommer vara ”landskap” eftersom jag utgår ifrån att de berättar om hur verkligheten ser ut.

⁹⁹ Matheisen, 2008 s. 120

6.2.1.1 Organiserad brottslighet som nätverk?

Av BRÅs kartläggningar av den organiserade brottsligheten i Sverige framgår det att den bör ses mer i termer av nätverk än homogena organisationer som är den bild som ofta förmedlas av media och politiker.¹⁰⁰ I likhet med BRÅ så beskriver mina intervjupersoner den organiserade brottsligheten som nätverk. David berättar till exempel att supportergruppens brottslighet mest var inriktad på utpressning och indrivning. Han berättar att det även var vissa inom organisationen som ägnade sig åt narkotikaaffärer. David berättar dock att inte alla i klubben var kriminella utan att det bara var vissa som begick kriminella handlingar medan andra var med för att de gillade motorcyklar. Henrik menar att media och politiker på grund av okunnighet har förmedlat en snedvriden bild.

“I Sverige är det absolut inte är någon överrepresentation av broderskapsgrupperingar vilket ofta framförs av media och politiker. Jag tror att denna bild har målats upp av media eftersom broderskapsgrupperingar eftersom det är de som ”infekterar vanliga Svenssons område”, genom medlemskapet får de ju ett visst våldskapital som de kan rida på och utpressa vanliga näringsidkare eller hota staten som till exempel när Brödrskapet Wolfpack sprängde åklagare Barbro Jönssons bostad. Media vet även att rubriker som “maffiakrig” säljer mycket och att allmänheten tycker att detta är spännande. Rent politiskt kan det även vara effektivt att uppförstora dessa grupperingars betydelse så att man har ett synligt problem och visar att man gör något åt det.”¹⁰¹

Henrik tar även upp som exempel hur broderskapsgrupperingar ofta förknippas med mc-gäng, där hela organisationen målas upp som kriminell trots att det ofta endast är några individer i gänget som är inblandade i till exempel vapenaffärer eller narkotikahantering. De kriminella individerna i dessa gäng tar ofta kontakt med andra konstellationer och samarbetar med dem. Amir berättar i likhet med Henrik hur personer i grupperingen han var aktiv inom ofta samarbetade med andra kriminella grupperingar i olika projekt som till exempel att sälja vapen och narkotika. I likhet med detta beskriver nätverksteorin hur kriminella aktörer ofta arbetar i par om två och sedan samarbetar med många olika kriminella Kooperationer istället för att tillhöra endast en grupp.¹⁰²

Både BRÅ¹⁰³ och Henrik menar att den största delen av den organiserade brottsligheten utgörs av ad-hoc-grupperingar som kännetecknas av en löst sammansatt kedja av kriminella personer som tillsammans utför olika kriminella uppdrag med vinstsyfte. BRÅ uppger att ad-hoc-grupperingarnas betydelse ofta förminskas på grund av att de

¹⁰⁰ Ekström, Eriksson, Korsell & Vesterhav, 2012 .s. 71

¹⁰¹ Intervjuperson Henrik

¹⁰² Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

¹⁰³ Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk s. 8

verkar i det tysta i syfte att inte bli upptäckta av de brottsbekämpande myndigheterna.¹⁰⁴ Henrik uppger att i dessa grupperingar är det vanligt att de olika personerna har olika specialiseringar, en person har kanske hand om transport, en viss person som ansvarar för lagring och så vidare. Henrik berättar även att det är sällan alla led i kedjan vet om vilka de andra i kedjan är eller vad de gör. Det är ofta bara de som är allra högst upp i kedjan som har översikt över de olika delarna.

Detta stämmer överens med Nätverksperspektivet förklarar att de flesta aktörerna lägre ned i nätverk endast till de köpare och leverantörer som är i direkt anslutning till de själva i kedjan. Detta leder till att de flesta inom nätverket inte har någon som helst aning om nätverkets totala omfattnings och struktur, vilket gör det ännu svårare att utreda hur dessa nätverk ser ut.¹⁰⁵

Detta vittnar även Per om som endast hade kontakt med mannen som försåg honom med droger och hade inte kännedom om de andra aktörerna inom verksamheten eller hur den var uppbyggd.

”Jag visste att amfetaminet kom från Holland, men mer än så visste jag inte och jag tror just att det är så det fungerar när det gäller försäljning av narkotika. Det är inte många som har kontakt med mer än en eller två personer.”¹⁰⁶

De erfarenheter av organiserad brottslighet som förklaras ovan stämmer väl överens med nätverksperspektivet som beskriver organiserad brottslighet utifrån flytande nätverksrelationer med tillfälliga förbindelser. Nätverksperspektivet menar även att hierarkiska organisationer som förmedlas av politiker och media är mycket ovanliga när det gäller den organiserade brottsligheten. Huvudregeln är att den brottsliga aktiviteten inte bedrivs inom en homogen grupp utan att kriminella aktörer går samman och samarbetar med andra kriminella personer.¹⁰⁷ Denna tes stöds även som nämndes ovan av Brås kartläggning av den organiserade brottsligheten i Sverige.¹⁰⁸

Utifrån mina intervjuer samt mitt övriga material kan organiserad brottslighet i min studie bäst förstås utifrån nätverksrelationer. Jag vill här poängtera att organiserad brottslighet är ett väldigt svårt område att undersöka eftersom det är så svårdefinierat och svårtillgängligt och min intention är därför inte att generalisera detta antagande men utifrån mitt material förstås organiserad brottslighet bäst utifrån nätverksrelationer. Kronvitnesssystemet bör därför vara skapat utifrån tanken att organiserad brottslighet bäst förstås som nätverk. Jag kommer nedan genom att utgå från nätverksperspektivet

¹⁰⁴ Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk s. 8

¹⁰⁵ Paoli, 2002 s. 68

¹⁰⁶ Intervjupersonen Per.

¹⁰⁷ Klerks, Smeets & Etman, 1999 s. 57

¹⁰⁸ Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk s. 8, Ekström, Eriksson, Korsell & Vesterhav, 2012 s. 71

samt övriga material lokalisera eventuella funktioner och dysfunktioner som ett kronvitnesssystem kan leda till.

6.2.2 Eventuella manifesta funktioner

Enligt Merton är en manifest funktion för ett system en konsekvens som är avsedd och förstådd av lagstiftarna och som gynnar anpassningen till systemet.¹⁰⁹ Här passar de eventuella konsekvenser med införandet av ett kronvitnesssystem in som alltså är avsedda från arbetsgruppens sida och som kommer gynna syftet med ett kronvitnesssystem.

6.2.2.1 Mer information.

Justitieminister Beatrice Ask menar att kronvitnesssystemet är ett sätt att få mer information om de olika slutna grupperna som finns i Sverige. Även polismannen Henrik uppger att ett sådant system ger möjlighet till insyn. Henrik berättar att för att komma åt de som tjänar mest pengar inom den organiserade brottsligheten måste någon inifrån berätta hur det ligger till. Han säger att det sällan är de högre upp i nätverken som blir tagna utan det oftast de längst ned i kedjan som tar riskerna och åker på brotten.

” Det krävs någonting mer för att komma åt den här verksamheten, antingen då att du skvallrar eller att du utifrån att du blivit tagen gör något åt det hela. Du kommer ju aldrig komma in i de här grupperingarna som polis, dessa grupperingar tar reda på hela din bakgrund, var du har suttit på anstalt och vem du är och därför skulle kronvittnen kunna bidra med värdefull information om dessa nätverk.”¹¹⁰

I likhet med det som Henrik säger anför nätverksperspektivet att dessa kretsar är väldigt slutna och att lojalitet och tillit är nödvändigt i för att den organiserade brottsligheten skall fungera.¹¹¹ Intervjupersonen Per berättar även han att tillit är väldigt viktigt i dessa kretsar och att mannen som Per fick drogerna av som Per sedan sålde vidare hade hört av andra i den kriminella världen att Per var en person man kunde lita på och det var därför mannen tog kontakt med Per. Klerks, Smith och Etan skriver att när organiserad brottslighet studeras utifrån nätverk är det otroligt viktigt att utreda vad för mekanismer som binder samman personerna i nätverken. Är det till exempel släktskap, etnicitet,

¹⁰⁹ Merton, 1967 s. 105

¹¹⁰ Intervjuperson Henrik

¹¹¹ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

gemensam uppväxt eller att man avtjänat sitt fängelsestraff på samma anstalt? Sådan information är otroligt viktigt för att kunna kartlägga dessa nätverk.¹¹² BRÅ framför även att det är viktigt att det är viktigt att ha kunskap om hur dessa nätverk ser ut och är uppbyggda för att kunna motverka dem.¹¹³

Här ser vi alltså hur syftet med kronvitnesssystemet är att effektivisera lagföringen av organiserad brottslighet genom att få fler att träda fram och lämna uppgifter om de verkligt ansvariga och på så sätt komma åt denna typ av brottslighet. För att kunna nå fram dit menar både Beatrice Ask och polismannen Henrik att det krävs information om hur dessa konstellationer är uppbyggda och om personerna som är aktiva i dessa grupperingar. Per vittnar om hur sammanslutna dessa grupper är och Brå menar att det är väldigt viktigt att ha kunskap hur de olika konstellationerna ser ut för att kunna bekämpa denna typ av brottslighet. Jag menar utifrån detta att den moderata arbetsgruppen insett att kronvitnesssystemet kan leda till att polis och utredare får mer information om organiserad brottslighet genom att erbjuda kriminella strafflättnad och att detta är en omständighet som gynnar syftet med kronvitnesssystemet. Jag menar att denna omständighet gynnar syftet med att lagföra fler personer då kronvitnesssystemet kan ses som en motivationsfaktor för att få personer i dessa kretsar att vittna mot varandra vilket gör att det är enklare att få fast personer i dessa grupper. Jag menar även att det faktum att polisen kan erhålla mer information om denna sorts kriminalitet är ett otroligt hjälpmedel för att bekämpa organiserad brottslighet i stort eftersom man precis som BRÅ¹¹⁴ uttrycker det måste ha kunskap om denna typ av brottslighet för att kunna bekämpa den på bästa sätt. Därför kan man alltså se denna omständighet som en eventuell manifest funktion som kommer hjälpa till att uppfylla syftena att få fler personer inom den organiserade brottsligheten lagförda och kan vara otroligt värdefull för förstå hur den organiserade brottsligheten är uppbyggd och på så sätt kunna bekämpa den organiserade brottsligheten.

6.2.3 Eventuella manifesta dysfunktioner

När det gäller manifesta dysfunktioner handlar dessa om konsekvenser som är medvetna av arbetsgruppen men som inte gynnar syftet med kronvitnesssystemet.¹¹⁵

6.2.3.1 Ökade kostnader

¹¹² Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

¹¹³ Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 5

¹¹⁴ Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 5

¹¹⁵ Merton, 1967 s. 105

En omständighet som jag fann var det faktum att kronvitnesssystemet kommer bidra till ökade kostnader för staten om de ska bistå med sådant skydd som krävs i form av vittnesskyddsprogram. Detta poängterar även polismannen Henrik som säger att för att ett system med kronvittne ska fungera och bli effektivt krävs det att samhället kan ta hand om dessa personer efteråt eftersom de kommer leva med våld eller hot om våld resten av sitt liv och kommer inte kunna leva ett normalt liv. På anstalt finns det särskilda avdelningar för folk som de misstänker har "tjallat". Polisen bedriver även olika avhopparverksamheter för de som vill lämna kriminella gäng och konstellationer och därigenom kan du som avhoppare få ingå i speciella vittnesskydds-och personsäkerhetsprogram. Henrik berättar att ett sådant personskyddsprogram som personer som skulle agera som kronvittnen är väldigt resurskrävande eftersom personen antagligen kommer behöva lämna landet och får ett livslångt bidrag från staten.

Fyfe & Sheptycki framför i deras sammanställning av kostnader för vittnesskyddsprogram att det kostar flera miljoner varje år för att skydda vittnen och deras familjer i de länder som har kronvitnesssystem.¹¹⁶ Ett kronvitnesssystem kommer alltså innebära stora kostnader för samhället. Detta är en omständighet som jag antar att den moderata arbetsgruppen är medveten om eftersom det är ganska så uppenbart att införandet av ett kronvitnesssystem antagligen kommer leda till att fler kommer behöva ingå i ett vittnesskyddsprogram. Utifrån detta kan denna omständighet ses som en eventuell manifest dysfunktion eftersom den var känd av arbetsgruppen men att den ökade kostnaden inte på något sätt gynnar syftet med kronvitnesssystemet. Detta eftersom pengarna som behöver läggas på vittnesskyddsprogram kanske leder till att besparingar behövs göras på andra ställen, inom poliskåren eller liknande som gör att andra instanser som är viktiga för att kartlägga och bekämpa den organiserade brottsligheten får minskade resurser.

6.2.4 Eventuella latent dysfunktioner

Latenta dysfunktioner i detta fall är sådana konsekvenser som är oavsedda från arbetsgruppens sida och som motverkar syftet med kronvitnesssystemet.¹¹⁷

6.2.4.1 Falska vittnesmål?

¹¹⁶ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 332

¹¹⁷ Merton, 1967 s. 105

En eventuell negativ konsekvens som lyfts fram av de som tidigare utrett ett eventuellt införande av ett kronvitnesssystem är det faktum att ett sådant system skulle kunna bidra till att dominerande brottslingar anger svagare individer i syfte att skaffa sig själv fördelar¹¹⁸. I likhet med detta ser Per en oro med att personer i dessa kretsar som har mer makt och pengar kan få andra personer att ta på sig brottslighet de inte begått, som en målvakt. Per menar att de som vill ta sig ut ur dessa grupperingar och talar sanning kommer göra detta av fri vilja oavsett om de får strafflindring eller ej. Per tror att ett kronvitnesssystem endast lockar fram personer som inte har ”rent mjöl i påsen.” David berättar att det ofta i mc-klubbarna inte finns så mycket ”broderskap” som det uttrycks att vara utan alla har en vilja att tjäna pengar och gör det som de tror kommer gynna de själva mest.

Förespråkare för nätverksperspektivet menar att personerna i dessa kretsar har individuella mål och ser till sitt eget bästa för att uppnå dessa.¹¹⁹ Girighet och viljan att tjäna pengar är de största drivkrafterna inom organiserad brottslighet och personer inom dessa kretsar kan därför göra många saker till exempel att ljuga för att komma ut snabbare.¹²⁰ Polis mannen Henrik ser även han en risk att ett sådant system skulle kunna uppmuntra till att den tilltalade ljuger i rätten i hopp och vetskap om att den då ska få strafflindring och på så sätt ”sätter dit” någon annan som haft en mildare del och att detta skulle bli riskabelt om uppgifterna inte gick att pröva. Även den tidigare forskningen om kronvitnesssystemet i USA visar att systemet har ifrågasatts just eftersom det ses som ett sätt att köpa vittnesmål och att utlovandet av förmåner ökar riskerna för falska vittnesmål.¹²¹ I Italien har även kronvittnens trovärdighet ifrågasatts och det faktum att det i Italien är möjligt för två vittnen att styrka varandras vittnesmål utan att det krävs annan bevisning.¹²² Detta innebär alltså att två personer kan gå samman och vittna mot en annan medbrottsling och få denne dömd utan att det krävs annan bevisning. Fyfe & Sheptycki skriver att kronvittnen har ett intresse i att berätta och att det kan därför vara svårt att utröna vad som verkligen är sant.¹²³ Det faktum att införandet av ett kronvitnesssystem skulle leda till falska vittnesmål och de verkligt ansvariga skulle klara sig undan straff genom att ange svagare individer och få de fängslade skulle detta alltså kunna ses som en eventuell latent dysfunktion. Det faktum att syftet med att ta fast de verkligt ansvariga inom dessa konstellationer motverkas då dessa ges möjlighet att slippa undan genom att ange andra svagare medbrottslingar gör konsekvensen till en dysfunktion. Eftersom det inte framgår att detta skulle vara avsiktligt från arbetsgruppens sida kan det ses som en latent dysfunktion. Denna omständighet är varken avsedd från arbetsgruppens sida eller något som är gynnar syftet med kronvitnesssystemet. Om man ser till Matheisens resonemang om landskap

¹¹⁸ SOU 1986:14 s. 452–453

¹¹⁹ Liddick, 1999 s. 226

¹²⁰ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 57

¹²¹ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 347

¹²² Levi & Smith, 2001 s. 10

¹²³ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 342-343

kommer denna kronvitnesssystemet hamna i ett ”landskap” där personers största drivkraft är pengar.¹²⁴ Personen som blir erbjuden strafflätnad har begått ett brott och alltså brutit mot samhällets lagar. Som även framgår av tidigare forskningen är trovärdigheten hos kronvittnen i andra länder minskat och det är svårt att avgöra vad som är sant eftersom kronvittnen har ett intresse i att vittna.¹²⁵ På grund av personerna inom den organiserade brottslighetens drivkraft efter pengar menar jag att den finns en risk att falska vittnessmål kan bli en eventuell latent dysfunktion av införandet av ett kronvitnesssystem.

6.2.4.2 Mer våld?

Regeringen framhäver i förarbetet till *Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet* att ett kronvitnesssystem skulle kunna bidra till ökad risk för våld på kriminalvårdsanstalter.¹²⁶ David som var aktiv inom supportergruppen i fem år anser i linje med detta att om ett kronvitnesssystem införs kommer detta leda till att många utsätts för fara. David vet vad han själv och personer som var med i gruppen var kapabla till att utöva för slags våld.

“Om jag själv skulle agera som kronvittne skulle inte bara jag själv bli drabbad utan även min familj skulle känna sig oroliga och rädda. Jag tror att politikerna vill införa ett sådant system för att få fast fler kriminella men tror istället att det kommer leda till mer våld och hot om våld. Det går inte att gömma sig för dessa personer, vill de hitta dig så gör det de. Jag vet att man själv inte tar de klokaste besluten när man sitter i häktet och vill helst av allt bara komma därifrån och tänker därför inte långsiktigt. Men störst skada blir det för de anhöriga som blir indragna och inte kan göra något åt saken. Om jag skulle känna någon som hamnade i den situationen skulle jag råda den till att hålla käften och ta sitt straff så den slipper gömma dig resten av livet och byta identitet.”¹²⁷

David menar att ett kronvitnesssystem eventuellt skulle kunna leda till att fler hamnade i fängelse men tror att det även skulle leda till att så många fler människor skulle behöva leva med rädsla och otrygghet. Per tror även han att det blir svårt att skydda personer som agerar kronvittne, både ute i samhället och inne på anstalten, han tror inte att det finns resurser till det. Per förklarar likt David att om någon i dessa kretsar vill hitta en så gör de det och de kommer aldrig sluta leta. Amir berättar att under tiden han var aktiv i gänget fick han inte erfara att det var någon där som ”tjallade” på någon annan. Amir berättar dock att det i andra gäng funnits folk som ”tjallat” och att det inte gått så bra för dem. Amir berättar att han själv aldrig skulle våga ”tjalla” på någon annan, dels för att

¹²⁴ Matheisen, 2008 s. 120

¹²⁵ Fyfe & Sheptycki, 2006 s. 342-343

¹²⁶ Prop. 2002/03:146 s. 59

¹²⁷ Intervjuperson David.

man inte ”golar” men även för att han visste att någon garanterat skulle hitta honom och göra honom illa om de fick reda på det.

Även i den tidigare forskningen framgår det att personer inom organiserad brottslighet är våldsbenägna och sysslar med grova våldsbrott.¹²⁸ I Rättsfallet angående bilsprängarmålet framgår det att syftet var att skrämja upp ägaren som vittnat mot Bandidosledaren i en rättegång. D.L som själva rättegången handlade om berättar även i rätten hur han inte längre kunde leva ett normalt liv då han hela tiden riskerade att bli uppsökt av någon från Bandidos. D.L kunde inte umgås med vänner, familj eller arbeta till följd av detta. Han hade behövt byta bostad 11 gånger de 14 senaste månaderna och i domen framkom det att han antagligen skulle behöva flytta utomlands och byta identitet till följd av att han lämnade uppgifter om hans medbrottslingar.¹²⁹

Vi ser här att intervjupersonerna tror att ett kronvitnesssystem skulle leda till ökat våld i samhället och att det är fler som skulle känna sig rädda och hotade. Även i en proposition lyfter författarna fram en risk med att ett kronvitnesssystem skulle kunna öka våldet på anstalterna. Denna omständighet att kronvitnesssystem skulle kunna bidra till ökat våld i samhället menar jag kan förstås som en eventuell latent dysfunktion. Syftet med kronvitnesssystemet är att komma framåt i utredningar gällande organiserad brottslighet och på så sätt lagföra personer och minska brottsligheten. Om kronvitnesssystemet i så fall leder till ökat våld i samhället och på anstalter så menar jag att det är en omständighet som motverkar själva syftet med kronvitnesssystemet. Som David uttryckte det så kanske kronvitnesssystemet kommer resultera i att några fler personer lagförs men det finns en risk att det även kommer leda till att många människor kommer behöva leva med rädsla för att bli utsatta för våld. Att ett kronvitnesssystem kan leda till ökat våld är ingenting som arbetsgruppen tar upp i sitt förslag och jag antar därför att det inte är någon omständighet som de själva avsett. Personer inom den organiserade brottsligheten står utanför samhället, om det är någon som ”tjallar” eller bryter ett förtroende eller liknande, vänder sig inte dessa personer till polis eller myndighet för att lösa problemen. Det landskap som kronvitnesssystemet kommer landa i och de personer som den kommer beröra lever i speciella förhållanden där våld eller hot om våld ofta används för att lösa konflikter vilket bland annat framgår av rättsfallet NJA 2009 s.599 om bilsprängarmålet och BRÅs kartläggning av den organiserade brottsligheten. Det finns alltså en möjlighet att kronvitnesssystemet kommer leda till en latent dysfunktion i form av mer våld i och med att rättsregel på grund av att kriminella personer anger andra kriminella antagligen kommer skapa misstro och osämja mellan kriminella aktörer. Rättsregeln kommer landa i en social miljö där konflikter löses med hjälp av våld eller hot om våld snarare än kontakt med myndigheter. En eventuell latent dysfunktion skulle därför kunna vara att ett

¹²⁸ Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 25

¹²⁹ NJA 2009 s. 599

kronvitnessystem skulle kunna resultera i mer våld ute i samhället och på kriminalvårdsanstalter.

6.2.4.3 Minskat förtroende för polis och rättsväsendet?

En annan negativ aspekt som tas upp i SOU 2005:117- *en ny strafflinningsgrund* är att ett kronvitnessystem skulle kunna fresta polis eller åklagare att få den tilltalade att tro att denne skall få större fördelar än vad domstolen kan förväntas ge.¹³⁰ Henrik ser en risk med att ett Kronvitnessystem skulle kunna mynna ut i en sådan situation som funnits med informatörer och redogör nedan för detta:

“Det blir på något sätt en ”nyttig idiot” sen när det skiter sig eller inte är så intressant längre då gör man sig av med dem och då har de inget skydd längre om det inte har gått åt skogen på något sätt. Det kan därför leda till att poliser lockar med att en person kan bli kronvittne och när personen sedan berättat sin del och det framkommer att uppgifterna inte är tillräckligt attraktiva inte får någon hjälp eller stöd av polisen i form av personsäkerhetsprogram eller liknande. Om du skulle ”tjalla” på någon och inte erhålla något skydd skulle du bli hittad och antagligen dödad, det är inte ovanligt. Polisen kan även bli lockade att lova personen mer fördelar i form av strafflinning än vad kanske domstolen i verkligheten kan utdela.”¹³¹

Kriminologen Klerks menar att brottsbekämpande myndigheter som till exempel arbetar efter uppsatta mål och får betalt för att komma med bevis för brott och ta fast de ansvariga och fullgöra sina uppgifter.¹³²

Denna eventuella omständighet att polisen utlovar mer förmåner till kronvittnen än vad de sedan kan hålla menar jag kan ses som en eventuell latent dysfunktion. Jag menar att detta kan leda till att personer som har viktiga uppgifter om organiserad brottslighet kanske inte väljer att samarbeta med polisen just eftersom de hört att deras vänner eller liknande tidigare blivit utlovade förmåner och skydd som vännerna sedan inte fick. Detta skulle alltså kunna skada förtroendet för polisen och sedan leda till att personer inte vill lämna uppgifter angående annans brottslighet vilket i sin tur skulle kunna resultera i att syftet med kronvitnessystemet motverkas. Den möjlighet att polisen utlovar fler fördelar än de sedan kan ge i form av skydd eller liknande kan alltså ses som en eventuell latent dysfunktion eftersom det i sin tur kan skada personers förtroende för polisen.

¹³⁰ SOU 2005:117 s. 88

¹³¹ Intervjuperson Henrik.

¹³² Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 55

6.2.4.4 Att lagföra?

I min studie har mitt material pekat mot att det som Matheisen kallar ”landskap” som kronvitnesssystemet kommer landa i är en organiserad brottslighet som utgörs av nätverk och inte av organisationer. För att kronvitnesssystemet skall kunna uppnå sitt syfte (bekämpa den organiserade brottsligheten) bör alltså kronvitnesssystemet vara utformat utifrån att organiserad brottslighet utgörs av nätverk.¹³³

Kronvitnesssystemet är en rättslig åtgärd vars syfte är att lagföra fler personer inom den organiserade brottsligheten och på så sätt komma åt den typen av brottslighet.¹³⁴ Systemet är alltså en straffrättslig åtgärd som fokuserar på att lagföra personer och på så sätt minska den organiserade brottsligheten. Detta synsätt passar bättre in som åtgärd då organiserad brottslighet ses i termer av organisationer än nätverk. Denna typ av angreppssätt användes av förespråkare av den etniska konspirationsteorin vars brottsbekämpningsdoktrin förutsatte att den kriminella aktiviteten försvann om man lyckades lagföra och fängsla de stora ledarna, men detta har inte fungerat och det är empiriskt bevisat att den kriminella aktiviteten kvarstår trots att högt uppsatta ledare lagförs.¹³⁵ Kriminologen Albanese menar att trots framgångsrika straffrättsliga aktioner under 1900-talets slut där stora mäktiga personer inom den organiserade brottsligheten lagfördes så har inte den organiserade brottsligheten minskat.¹³⁶ BRÅ menar i likhet med detta att om organiserad brottslighet ses som nätverk leder nätverkens flexibilitet till att det inte finns någon person inom nätverket som inte går att ersätta, trots att vissa kontakter kanske bryts upp genom att personer blir tagna av polisen så kan dess lätt återupptas vid ett senare tillfälle eller ersättas med andra personer.¹³⁷ Flexibiliteten leder som sagt till att nätverken har oerhört bra återhämtningsförmåga och de kan även begränsa skadorna genom att redan innan utveckla andra inneboende funktioner som gör att nätverken på en liten stund kan återuppbygga nätverket.¹³⁸ Nätverksperspektivet menar i likhet med detta att det inte är effektivt att rikta in sig på att lagföra enskilda personer oavsett om det är personer som har mycket makt inom nätverken. Bland de största motivationsfaktorerna i dessa kretsar är just pengar och när någon person åker fast så är det snabbt någon ny som är redo att ta dennes plats i hopp om att tjäna pengar.¹³⁹ Per berättar följande:

¹³³ Matheisen, 2008 s. 60

¹³⁴ Svenska dagbladet, 2013

¹³⁵ Klerks, Smeets & Etnan, 1999 s. 54-55

¹³⁶ Albanese i Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 65.

¹³⁷ Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, 2002 s. 13

¹³⁸ Paoli, 2002 s. 68

¹³⁹ Paoli, 2002 s. 68

”Ju högre du kommer upp i desto mindre pratar folk. Sen är det ju så att bara för att man blir av med en, två eller sju personer i nätverket så kommer inte hela nätverket att försvinna. Alla är utbytbara, och speciellt när det gäller smuggling och narkotikabrottslighet så rör det ju sig om nätverk där alla arbetar på sitt håll, kanske har det som en deltidssyssla eller liknande.”¹⁴⁰

Henrik vittnar även om att alla i dessa kretsar är utbytbara, till och med om man får fast en person som sitter på mycket makt och pengar högre upp i nätverket så går även denna att ersätta. Han menar att eftersom drivkraften pengar är så stark hittar de nya vägar och det är även därför det är så otroligt svårt att bekämpa den organiserad brottslighet.

Levi och Smith som studerat kronvitnesssystemet i Italien framför att det inte finns några bevis för att kronvitnesssystemet skulle haft någon avskräckande eller preventiv effekt på brottslighet. De ser inte heller relevansen av att använda kronvitnesssystem för att bekämpa de lösa nätverk som inte har formella medlemskap.¹⁴¹ Steven Greer som även han har studerat kronvitnesssystemet i Italien och Irland och har inte hittat något som tyder på att systemet effektiviserat bekämpningen av den organiserade brottsligheten.¹⁴² Greer menar visserligen att fångslandet av ett stort antal aktiva medlemmar inom paramilitära organisationer i Nordirland med hjälp av bevisning från kronvittnen kan ha haft en viss effekt på terrorismord och i förlängingen även på andra aspekter av paramilitärt våld. Trots detta framförde Greer att minskningen av denna typ av våld lika gärna kunde vara ett resultat av andra förändringar som gjorts i bekämpningen av sådana grupper.¹⁴³

Henrik menar att det aldrig kommer gå att utrota organiserad brottslighet, utan att det man kan göra är att skrapa lite på ytan. Han uppger att kronvitnesssystemet i sig knappast skulle lösa problemet med organiserad brottslighet. Ett sådant system skulle enligt Henrik kunna ses som ett litet ”kosmetiskt ingrepp” vilket skulle påverka i marginell mån. Enligt Henrik är de personer som är involverad i denna typ av brottslighet är otroligt skickliga och smarta och kommer komma på nya sätt att tjäna pengar. Albanese menar i likhet med detta att efterfrågan på droger, alkohol, spel och stöldgods är så stor och när dessa personer grips och lagförs kommer det snabbt in nya personer som vill ta över.¹⁴⁴ Smith menar att så länge efterfrågan finns på illegala varor

¹⁴⁰ Intervjupersonen Per.

¹⁴¹ Levi, Michael & Smith, Alaster, *A comparative analysis of organized crime conspiracy legislation and practice and their relevance to England and Wales*. London: Home Office. 2002 s. 10

¹⁴² Greer, 2001 s. 128

¹⁴³ Greer, 2001 s. 130

¹⁴⁴ Albanese i Korsell, Heber, Sund & Vesterhav, 2005 s. 65.

så länge kommer det finnas aktörer som kommer försöka möta efterfrågan och så länge kommer organiserad brottslighet finnas.¹⁴⁵

Om jag utgår ifrån materialet som jag fått fram genom min studie kommer kronvitnesssystemet landa i ett landskap där organiserad brottslighet utgörs av nätverk med tillfälliga förbindelser. Kronvitnesssystemet är en rättsregel och en brottsbekämpande åtgärd som går ut på att lagföra kriminella. Den forskning jag har studerat kring organiserad brottslighet tyder på att detta inte är rätt väg att gå för att komma åt den organiserade brottsligheten, eftersom den brottsliga aktiviteten inte försvinner för att personer lagförs. Om kronvitnesssystemet förstås utifrån nätverk kommer kronvitnesssystemet alltså inte passa in i "landskapet" och därför inte bidra till att syftet att minska den organiserade brottsligheten uppfylls. Kronvitnesssystemet kommer i så fall alltså inte gynna syftet med att bekämpa den organiserade brottsligheten i bemärkelsen att minska den brottsliga aktiviteten och kan ses som en eventuell latent dysfunktion. Eftersom denna omständighet inte framförs av den moderata arbetsgruppen får man anta att de inte känner till den och den blir därför latent. Kronvitnesssystemet riskerar alltså att ha begränsad verkan i och med att den inte passar in i landskapet. Att fokusera på att lagföra personer som en brottsbekämpande åtgärd kommer alltså leda till att syftet med ett kronvitnesssystem (att minska den organiserade brottsligheten) har svårt att bli uppfyllt om organiserad brottslighet bäst förstås som nätverk eftersom lagföring då inte är något som försvårar för den organiserade brottsligheten att verka. Därför kan den del av syftet med kronvitnesssystemet som fokuserar på att lagföra personer inom den organiserade brottsligheten ses som dysfunktionell i förhållande till syftet att minska den organiserade brottsligheten i Sverige. Detta eftersom denna omständighet inte är konstruerad för att bekämpa nätverk utan organisationer med starka ledare.

¹⁴⁵ Liddick, 1999a s. 405

7 Slutsats

Mitt syfte med denna uppsats har varit att undersöka vad det finns för möjlighet för ett svenskt kronvitnesssystem att bidra till avslöjanden om de verkligt ansvariga bakom kriminella sammanslutningar och på så sätt på fler personer inom den organiserade brottsligheten lagförda och minska den organiserade brottsligheten i Sverige. För att lyckas ta reda på det undersökte jag vad kronvitnesssystemet kunde leda till för funktioner och dysfunktioner. Jag har i analysen presenterat ”mer information” som en eventuell manifest funktion som gynnar och verkar i samma riktning som kronvitnesssystemet. Det har bland annat framkommit att den organiserade brottsligheten präglas av tillit och att aktörerna inom denna typ av brottslighet är väldigt sammanslutna. Därför är det väldigt svårt att få information om dessa grupperingar. Att kronvittnet eventuellt kommer leda till att polisen får mer information om dessa grupper kan alltså ses som en eventuell manifest funktion eftersom den även är uttalad från arbetsgruppens sida. När det gäller eventuella dysfunktioner har jag lokaliserat en eventuell manifest dysfunktion i form av att kronvitnesssystemet kommer leda till ökade kostnader i och med att fler kommer behöva ingå i så kallade vittnesskyddsprogram eller få andra skyddsåtgärder. Denna konsekvens känns ganska uppenbar och jag antar därför att arbetsgruppen vet om att systemet kan leda till ökade kostnader. Jag menar även här att det är en dysfunktion i och med att det missgynnar kronvitnesssystemets syfte i och med att andra brottsbekämpande åtgärder mot organiserad brottslighet kan få minskade resurser. När jag försökt lokalisera eventuella latent dysfunktioner har jag alltså utgått från att mina intervjuer, tidigare forskning och nätverksperspektivet utgör information om hur det organiserade brottsligheten ser ut och vilket landskap kronvitnesssystemet kommer landa i. Jag har genom att använda mig av Matheisens resonemang kring landskap funnit eventuella latent dysfunktioner i form av risk för ökat våld, falska vittnesmål, minskat förtroende för rättsväsendet och att det finns en risk att tanken bakom kronvitnesssystemet kommer motverka sitt eget syfte att minska den organiserade brottsligheten. Genom att utgå från att organiserad brottslighet ser ut på ett speciellt sätt har jag alltså kommit fram till olika eventuella dysfunktioner som ett kronvitnesssystem kan leda till om det införs i Sverige. Min studie är en förhållandevis liten studie och som inte på något sätt är generaliserbar. Mitt syfte har aldrig varit att förmedla något ja eller nej på frågan om Sverige borde införa ett kronvitnesssystem eftersom detta är en omöjlig fråga att svara. Min intention har istället varit att uppmärksamma det problematiska med ett sådant system genom att med mitt material lyfta fram möjliga funktioner och dysfunktioner som ett sådant Kronvitnesssystem kan tänkas leda till utifrån att organiserad brottslighet ser ut på ett visst sätt. Utifrån mitt material och de eventuella dysfunktioner jag funnit anser jag att det finns mycket som talar emot att kronvitnesssystemet kommer bidra till att uppfylla sitt syfte att minska den

organiserade brottsligheten i Sverige. Däremot kan kronvitnesssystemet bidra till att fler personer inom den organiserade brottsligheten blir lagförda. Frågan är bara om det är "rätt personer som blir lagförda", vad det spelar för roll om våldet ökar, kostnaderna ökar, förtroendet för polisen minskar och den brottsliga aktiviteten inte kommer minska? Men som jag nämnt innan så är inte studiens syfte att ta ställning till huruvida vi i Sverige skall införa ett kronvitnesssystem utan att försöka belysa problematiken kring det hela. Alla nya lagar och brottsbekämpande metoder måste dessa grunda sig på kunskap för att bli lyckade och jag hoppas verkligen att det kommer genomföras en ordentlig utredning på området innan det blir frågan om att införa ett kronvitnesssystem.

8 Avslutande reflektioner.

Jag tror att mycket av problematiken kring bekämpningen av den organiserade brottsligheten ligger i att just politiker och lagstiftare har en annan syn på organiserad brottslighet än forskarna. Medan politiker ger en bild i termer av organisationer ger forskarna ger en bild av nätverk. I de fall organiserad brottslighet skulle vara uppbyggda som homogena organisationer skulle ett kronvitnesssystem kunna anses som ett effektivt hjälpmedel att få bort organiserad brottslighet. Precis som BRÅ framför måste alla brottsbekämpande medel grunda sig på kunskap för att bli effektiva. Därför är det otroligt viktigt att politiker och forskare har samma syn på organiserad brottslighet och hur den skall förstås och bekämpas på bästa sätt. Forskarna är de som är nära "fältet" medan politiker är de som stiftar lagarna. Och som sagt om rättsreglerna inte passar in i verkligheten kommer de ge begränsad eller ingen effekt. Jag ser även det problematiska i att media förmedlar en snedvriden bild till allmänheten om att det är dess "kriminella gäng" som är den största delen av den organiserade brottsligheten. Genom att förmedla denna bild ställs även ett krav på politikerna att de ska visa att de bekämpar just dessa synliga gäng. För precis som Henrik och BRÅ säger så är ad-hoc-grupperingarna mer diskreta och inte synliga för vanliga människor på samma sätt. Kanske är det rätt att lägga mer fokus på de synliga delarna som "infekterar vanliga svenssons" som Henrik uttryckte det. Kanske är det rätt att införa ett kronvitnesssystem och få fler kriminella lagförda för att lugna allmänheten och visa dem att dessa gäng inte kan bete sig hur som helst. Men oavsett detta så anser jag att det är missvisande att säga att kronvitnesssystemet skall vara en åtgärd i syfte att bekämpa den organiserade brottsligheten i och med att broderskapsgrupperingarna utgör en så liten del av den organiserade brottsligheten. Jag anser att man i ännu högre utsträckning bör fokusera på åtgärder som förebygger att personer hamnar i kriminella kretsar och satsa på åtgärder som försvårar för den organiserade brottsligheten att verka, tex som att neka verksamhetstillstånd till företag som kontrolleras av den organiserade brottsligheten eller olika penga-överenskommelser som gör det svårare för aktörer inom den organiserade brottsligheten att föra över pengar mellan länder. Jag tror även att det är många som glömmer bort deras egen delaktighet i det hela. Precis som Albanese säger så kommer det hela tiden vara nya personer som vill in i dessa kretsar i hopp om att tjäna pengar så länge efterfrågan på droger, alkohol, tobak, spel och stöldgods är så stor. Så länge efterfrågan alla varor och tjänster som den organiserade brottsligheten bistår med är så stor så tror jag även att den organiserade brottsligheten bestå.

Referenser

Offentligt tryck

Propositioner

Proposition 1987/88:120 *Om ändring i brottsbalken m.m. (straffmätning och påföljdsval m.m.)*

Proposition 2002/03:146 *Om Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet*

Prop. 2007/08:144 *Sveriges antagande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet*

Statens offentliga utredningar

SOU 1986:14 *Påföljd för brott - om straffskalor, påföljdsval, straffmätning och villkorlig frigivning mm. Huvudbetänkande av Fängelsestraffkommittén.*

SOU 2005:117 *Ett effektivare brottmålsförfarande – några ytterligare åtgärder. Slutbetänkande av Beredningen för rättsväsendets utveckling*

Rättsfallsregister

NJA 2009 s. 599

Övrigt offentligt tryck

Ds 2008:38 - *Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten - överväganden och förslag*

Litteratur

Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), *Klassisk och modern samhällsteori*, 3., [utvidgade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2007

Braithwaite, John. The new regulatory state and the transformation of criminology. *The British Journal of Criminology* 40, 222-238. 2000

Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2011

Ekström, Emma, Eriksson, Annika, Korsell, Lars, Vesterhav, Daniel *Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (en promemoria) Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2012*

Fangen, Katrine, *Deltagande observation*, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2005

Fyfe, Nicholas & Sheptycki, *International Trends in the Facilitation of Witness Co-operation in organized crime cases. I European Journal of Criminology July vol. 3 no. 3 319-355. 2006*

Greer, Steven, *Where the grass is greener? Supergrasses in comparative perspective. In R. Billingsley, T. Nemitz and P. Bean (eds) Informers; policing, policy and practice. Devon, Willian Publishing, 2001 s. 127*

Hagstedt, Johanna (red.), *Brottsutvecklingen i Sverige år 2008-2011, Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2012*

Jareborg, Nils & Zila, Josef, *Straffrättens påföljdslära*, 3., bearb. och uppdaterade uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2010

Klerks, Peter, Smeets, Eysin & The Hague, Etman. *The Network Paradigm Applied to Criminal Organisations: Theoretical nitpicking or a relevant doctrine for investigators? Recent developments in the Netherlands, 1999*

Korsell, Lars E., Heber, Anita, Sund, Bill & Vesterhav, Daniel, *Narkotikabrottslighetens organisationsmönster, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Stockholm, 2005*

Korsell, Lars E., Skinnari, Johanna & Vesterhav, Daniel, *Organiserad brottslighet i Sverige*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2009

Larsson, Paul, *Organiserad kriminalitet: Pax, Oslo, 2008*

Leijonhufvud, Madeleine & Wennberg, Suzanne, Straffansvar, 8., [omarb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2009

Lemieux, Vincent. Criminal Networks. Report. Research and Evaluation Branch, Royal Canadian Mounted Police, Ottawa. 2003

Levi, Michael & Smith, Alaster, A comparative analysis of organized crime conspiracy legislation and practice and their relevance to England and Wales. London: *Home Office*. 2002

Liddick, Don, An empirical, theoretical, and historical overview of organized crime, Edwin Mellen Press, Lewiston, N.Y., 1999a

Liddick, Don, The enterprise "model" of organized crime: assesing theoretical propositions. *Justice Quarterly*, 16 (2), 403-430, 1999b

Nilsson, Thomas Ett reformerat påföljdssystem – synpunkter från en försvarare. *Svensk juristtidning* 2010 s 474

Mathiesen, Thomas, Rätten i samhället: [en introduktion till rättssociologin], Studentlitteratur, Lund, 2005

May, Tim, Samhällsvetenskaplig forskning, Studentlitteratur, Lund, 2001

Merton, Robert K. *On theoretical sociology: Five essays, old and new. Including Part I of Social theory and social structure*, Free Press, New York, 1967

Olsson, Thomas, En ny strafflindringsgrund. *Svensk Juristtidning* 2010 s 489

Organiserad brottslighet: lösa maskor eller fasta nätverk, Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2002

Paoli, Letizia, The Paradoxes of organized crime. *Crime, Law & Social Change* 37: 51-97, 2002

Vetenskapsrådet, Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, 2002

Woodiwiss, Michael Transnational Organised Crime: The global reach of an American Concept. I: Edwards, Adam & Gill, Peter (editors). *Transnational Organised Crime: Perspectives om global security*. New York: Routledge. 13-27, 2003

Elektroniska källor:

Dagens juridik, ”Straffrabatt för dem som erkänner brott - Beatrice Ask får både kritik och

stöd för sitt förslag”, 2013-04-09 [elektronisk resurs]

<http://www.dagensjuridik.se/2013/04/straffrabatt-dem-som-erkanner-brott-beatrice-ask-far-bade-kritik-och-stod-sitt-forslag> (Hämtad: 2013-05-10)

Kris, *info* hämtad 2013-08-20 från <http://kris.a.se/info/>

Nationalencyklopedin, brottsbekämpning. [elektronisk resurs]

<http://www.ne.se/lang/brottsbekampning>, (hämtad 2013-08-04.)

Nationalencyklopedin, rättssäkerhet. [elektronisk resurs]

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/rattssakerhet>, (hämtad 2013-07-16)

Nationalencyklopedin, risk. [elektronisk resurs]

<http://www.ne.se/lang/risk>, (hämtad 2013-08-07)

Nya moderaterna, ”Bekämpa alla brott - arbetsgruppens rapport till partistyrelsen” 2013

[elektronisk resurs]

http://www.moderat.se/sites/default/files/attachments/bekampa_alla_brott.pdf
(Hämtad: 2013-06-10)

Svenska dagbladet, ”Ask vill införa kronvitnessystem” 2013-02-09 [elektronisk resurs]

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/ask-vill-infora-kronvitnessystem_7925050.svd (Hämtad: 2013-04-11)

Bilagor

Intervjumall, polis.

- Berätta lite om din bakgrund som polis
- Vad är organiserad brottslighet för dig?
- Hur har du kommit i kontakt med organiserad brottslighet?
- Hur har du genom till arbete som polis fått uppfattningen av den organiserade brottsligheten ser ut i Sverige?
- Hur tror du man bäst förebygger och bekämpar organiserad brottslighet?
- Vad har du för åsikter om kronvitnesssystemet? fördelar/nackdelar?
- Anser du att är ett bra sätt att få bukt med den organiserade brottsligheten?

Intervjumall- intervjupersoner med kriminell bakgrund.

- Berätta lite om din bakgrund.
- Hur kom du in i kriminaliteten?
- Hur tog du dig ur kriminaliteten?
- Vad har du för erfarenhet av fängelse? Hur har detta påverkat dig?
- Vad har du för tankar kring organiserad brottslighet?
- Har du kommit i kontakt med organiserad brottslighet? I så fall på vilket sätt?
- Hur tror du man bekämpar organiserad brottslighet på bästa sätt?
- Vad har du för tankar kring att införa ett så kallat kronvitnesssystem? Kan du se några fördelar/nackdelar med ett sådant system?